

**บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนึกทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา
มหาวิทยาลัยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง**
**The Role of Social Networking on Political Consciousness of
University Students In lower northeastern region**

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบการเมือง ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ เป็นช่องทางให้รัฐในฐานะผู้ปกครองทราบความต้องการเพื่อดำเนินนโยบายในการตอบสนองผู้ถูกปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีรูปแบบ ตั้งแต่ การออกเสียงเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การกระทำของแต่ละบุคคลที่เป็นเอกเทศต่อปัญหาทางการเมืองและสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ตลอดจน กิจกรรมที่ใช้ความรุนแรงและอาจ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ในระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่ให้ความสำคัญกับประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการจัดการปกครองโดยให้เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม กับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ในระบบการปกครองแบบนี้ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมแบบสมัครใจไม่ใช่เป็นแบบปลุกกระตุ้น สำหรับการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยที่เจ้าของอำนาจทางการเมืองคือประชาชน การใช้อำนาจทางการเมืองต้องเป็นไปตามความต้องการของประชาชนเพื่อตอบสนองประโยชน์สุขของประชาชน หากประชาชนในประเทศใดมีสำนึกทางการเมืองแบบนี้ จะสนใจติดตามตรวจสอบผู้นำทางการเมืองในการใช้อำนาจรัฐ การที่ประชาชนแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้สามารถแสดงออกได้หลายช่องทาง โดยที่ช่องทางเหล่านี้ต่างเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและรัฐสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันในสังคมในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนตรวจสอบอำนาจรัฐโดยสาธารณชน (วราภรณ์ วนาพิทักษ์ 2551) เช่น สภาทนาย การจัดชุมนุมทางการเมืองในโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเข้ามาของอินเทอร์เน็ต ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและกว้าง ลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตที่สนับสนุนพื้นที่สาธารณะในการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นที่นิยมมากที่สุดในปัจจุบันได้แก่ เว็บสังคม (Social web) เช่น เฟซบุ๊ก (Face book) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น จากรายงานผลการสำรวจของศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย (www.stks.or.th, 2553) พบว่า ภาพรวมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ในปี 2553 มีจำนวน 24 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก ปี 2552 ประมาณร้อยละ 27 โดยกลุ่มเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ หมาดบันเทิงร้อยละ

38.41 เกมออนไลน์ร้อยละ 12.64 เว็บบล็อก ไดอารี เว็บบอร์ด ร้อยละ 10.35 ซอปปิ้งร้อยละ 6.37 และเว็บข่าวร้อยละ 6.14 ส่วนโครงสร้างของประชากรอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน นักศึกษา จากสถิติการใช้เว็บสังคม ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้น และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มนักเรียน นักศึกษาได้ เข้ามามีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่จำกัดเฉพาะการใช้ทางด้านวิชาการที่ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลเท่านั้น แต่ได้ขยายการใช้ประโยชน์ในวงกว้าง ประกอบกับการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ของภาครัฐ ผู้ที่ใช้เว็บสังคมที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จึงเข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ทศคนคติจนกระทั่งเกิดปรากฏการณ์หนึ่งที่เรียนกว่า “สังคมออนไลน์” ขึ้นบนเครือข่ายการใช้งานอินเทอร์เน็ต

สังคมออนไลน์ (Social networking) เป็นระบบการใช้งานบนพื้นฐานของการใช้บริการเว็บเซอร์วิส (Web service) รูปแบบหนึ่ง โดยเว็บเซอร์วิสคือระบบซอฟต์แวร์ที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่งผ่านระบบเครือข่าย หรือสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างบริการข้อมูลที่อยู่ในระบบเครือข่าย หรือสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างบริการข้อมูลที่ถูกพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ โดยใช้ภาษาเอ็กซ์เอ็มแอล (XML) และ เอชทีทีพี (HTTP) เป็นพื้นฐานหลัก เว็บเซอร์วิสนี้เป็นที่มาของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน สามารถทำความรู้จักซึ่งกันและกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้ รูปแบบของสังคมออนไลน์ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานเว็บไซต์ตามการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ใช้งานและความสนใจในเรื่องเดียวกันของสมาชิกเว็บไซต์ มีหลายประเภท แต่ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ หรือ การแลกเปลี่ยนที่สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้เฉพาะในด้านการเมืองดังนี้ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ : 2551)

- เครือข่ายข้อมูล สารานุกรม และแหล่งความรู้ เช่น บล็อก (Blogger) หรือ สารานุกรมออนไลน์ เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) กูเกิลเอิร์ท (Google Earth) และ กอตทูนโน (Gotoknow) เป็นต้น
- เครือข่ายเพื่อน สมาชิกในเครือข่ายนี้จะมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อนทั้งเก่าและใหม่ เพื่อส่งข้อความแลกเปลี่ยนความสนใจและทัศนคติซึ่งกันและกัน มักจะเน้นการใช้บริการพูดคุยออนไลน์ (Chat) โดยผ่านเว็บไซต์ Hi5, Facebook, Friendster, Myspace, Bangkokspace, Twitter และ Myfriend
- เครือข่ายแพร่ภาพและวิดีโอ หรือเรียกว่าอินเทอร์เน็ตวิดีโอ เป็นสื่อที่เข้าถึงผู้คนได้ง่ายและรวดเร็วเช่นเดียวกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ เครือข่ายเหล่านี้ได้แก่ Youtube, Imeem, Yahoo Video, Multiply, Thaitube และ Ustream.tv

รูปแบบสังคมออนไลน์ ได้รับความนิยมในบรรดาผู้ใช้งานในเครือข่ายที่มีระดับอายุ ตั้งแต่ 12 ถึง 35 ปี ซึ่งในระดับอายุดังกล่าวส่วนใหญ่จะยังอยู่ในวัยเรียน และทำงาน โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีการสนับสนุนให้ทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยมหาวิทยาลัยมีการพัฒนาเทคโนโลยีอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่ทำงานผ่านเครือข่ายไร้สาย (Wireless device) ทำให้สามารถเข้าถึง

อินเทอร์เน็ตได้จากทุกสถานที่ที่มีจุดรับสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Hot spot) โดยใช้อุปกรณ์เชื่อมต่อ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก อีกทั้งนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยมีการหลอมรวมกันของสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ทำให้มีการเผยแพร่ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าในอดีต ๆ การให้บริการเหล่านี้ในปัจจุบันได้แพร่หลายไปยังกลุ่มเยาวชนในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาสามารถใช้โน้ตบุ๊กเข้าชม และรับฟัง ข่าวสารทางการเมือง โดยสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองบนสื่ออินเทอร์เน็ต ในบริการเว็บไซต์ประเภทสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารกับประชาชน ของพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี สร้างความนิยมทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนผ่านเว็บไซต์ เป็นการสร้างฐานการเมืองให้กับพรรคการเมืองได้อย่างมาก

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตและรูปแบบของสื่อสังคมสมัยใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก (Face book) โดยปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ใช้เฟซบุ๊ก ร้อยละ 13.68 ล้านราย จัดอยู่ในอันดับที่ 16 ของโลก และมีสัดส่วนถึงร้อยละ 78.26 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด สังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กจึงส่งผลกระทบต่อรูปแบบในการเกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทย ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบในการเกิดกระบวนการ การเคลื่อนไหวทางสังคม ยกตัวอย่าง เช่น การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กลุ่มคนเสื้อเหลือง) ได้ระดมพลเพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านทางโทรทัศน์ดาวเทียม (ASTV) จนมาถึง พ.ศ.2553 ได้มีการใช้เฟซบุ๊ก เป็นครั้งแรกในการระดมพลเพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม บทบาทของสื่อออนไลน์ประเภทนี้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากจากปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงการชุมนุมการเมืองระหว่างวันที่ 12 มีนาคม ถึง 30 พฤษภาคม พ.ศ.2554 ที่เกิดวาทกรรมยอดนิยมบางส่วนในการใช้พื้นที่สื่อออนไลน์ เช่น “มันใจว่า คนไทยเกิน...ต้องการให้...” , “ร่วมลงชื่อสนับสนุน...” , “ร่วมลงชื่อคัดค้าน...” ในเฟซบุ๊ก หรือคำยอดฮิตในทวิตเตอร์ เช่น อภิสัทธี, เสื้อแดง, ราชประสงค์และแหง รวมทั้งฟอร์เวิร์ดเมลล์อย่าง ใครคือไอ้โม่งในภาพนี้ , ทักษิณ...ความจริงที่หลายคนยังไม่รู้หรือวาทะแห่งปีเงินกแดงและใจไม่ด้านพอ เป็นต้น

การใช้งานของสื่อสังคมสมัยใหม่ประเภทเครือข่ายสังคม (Social network) ส่งผลให้ทำลายข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ในการสื่อสารและมีส่วนช่วยในการลดต้นทุนในการมีปฏิสัมพันธ์ โดยการเชื่อมโยงกันด้วยสายสัมพันธ์ของคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งคนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะแสดงตัวตนที่เกี่ยวข้องกับโลกจริงอย่างแนบแน่น ทำให้ความน่าเชื่อถือของการบอกต่อมีค่อนข้างสูง และในการสนทนานั้นจะถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะบุคคล อาจกล่าวได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถเปิดพื้นที่ทางการเมืองรวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมจากคนที่มีแนวคิดไปในทางเดียวกันได้และสามารถสื่อสารไปได้ในวงกว้าง นอกจากนี้สื่อออนไลน์ยังเป็นช่องทางใหม่ที่ให้สิทธิ เสรีภาพและเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเขียนบทบาทของตนเองนำไปสู่การออกแบบสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้สื่อสังคมสมัยใหม่เข้าไปมีบทบาทอย่างมากในหลายวงการ เช่น วงการการตลาด วงการการเมือง วงการสื่อสารมวลชน รวมถึงการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วย

จากความนิยมของเยาวชนในการใช้สังคมออนไลน์ในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ รวมทั้งมีพฤติกรรมร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง ตลอดจนมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นผลมาจากความมีสำนึกทางการเมือง (Political consciousness) ของ

เยาวชนซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชาธิปไตย หรือ อำนาจอธิปไตย โดยที่ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตย (Democracy) ได้แก่ ความเชื่อวาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เศรษฐกิจในสิทธิของผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ยอมรับในมติเสียงส่วนใหญ่ และเชื่อมั่นและให้อำนาจเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐในการแก้ไขปัญหา ความสำคัญทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสามารถวัดได้จากการที่นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ร่วมรณรงค์หาเสียง แสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเข้าร่วมในการเดินขบวนเพื่อให้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการพิจารณาโดยปราศจากสิ่งจูงใจใด ๆ ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย (Authoritarian) หมายถึงการอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ เชื่อบุคคลมากกว่าเหตุผล ไม่ยอมรับสิทธิความเสมอภาคว่าบุคคลมีความเท่าเทียมกัน และเชื่อว่าผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาของสังคมได้ ความสำคัญทางการเมืองแบบอำนาจอธิปไตยวัดได้จากการที่นิสิตนักศึกษาเชื่อว่าประเทศจะเจริญต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีอำนาจเบ็ดเสร็จ และมองว่าปัญหาความยุ่งยากของบ้านเมือง มาจากการให้เสรีภาพมากเกินไป ปิดกั้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งนี้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ย่อมมีบทบาทต่อทัศนคติ รวมถึง แบบแผนของพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย การศึกษาบทบาทของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนิสิตนักศึกษาในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ปฏิบัติหลังจากมีการแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์ตลอดจนความสัมพันธ์ของสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีความสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำไปเสนอแนะเป็นแนวทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงความสำคัญของสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในทางการเมืองในการส่งเสริมความเข้าใจให้กับนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นปัญญาชนคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นตัวแทนในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศในอนาคตให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อที่จะศึกษาบทบาทของสังคมออนไลน์ (Social networking) ที่มีต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง วัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงมีดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อที่จะทราบพฤติกรรมการใช้สังคมออนไลน์ในการรับข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- 2) เพื่อที่จะทราบความสัมพันธ์ของปฏิกริยาหลังการใช้สังคมออนไลน์ ที่มีต่อสำนักทางการเมืองในด้านความเป็นประชาธิปไตย และในด้านความเป็นอำนาจอธิปไตย
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของสำนักทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์
- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางของสถาบันการศึกษาในการใช้สังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่เหมาะสมกับระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยเชิงคุณภาพจะใช้การวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนาซึ่งอาจแตกต่างกันหลากหลาย ซึ่งจะทำให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องตรงประเด็น

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ได้แก่ นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 และ 4 ในมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนายกสโมสร นักศึกษาภาคปกติ หรือนักศึกษาที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง จากมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 8 สถาบัน ได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 21 คน

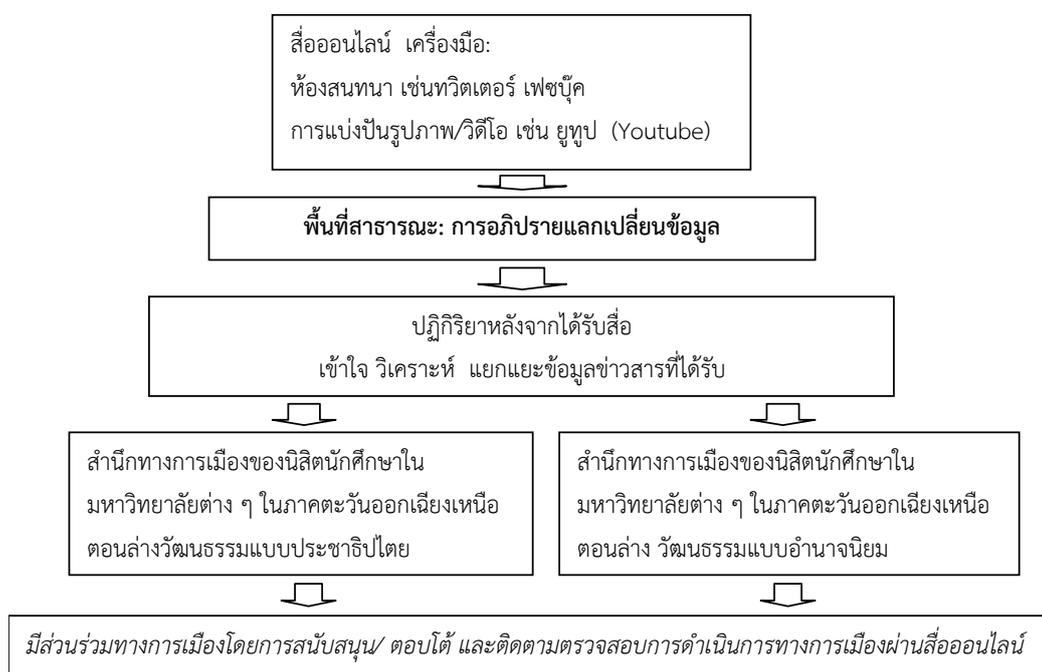
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จากนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทั้ง 8 สถาบัน และเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้แบบสอบถามที่ได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์ ในด้านการรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในสังคมออนไลน์จากมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่งละ 60 คน รวม 480 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

- 1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ประเด็นปัญหาเฉพาะในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 ข้อ โดยผู้ดำเนินการสนทนาเป็นผู้จุดประเด็นในการสนทนาเพื่อให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ตลอดจนพฤติกรรมของกลุ่มต่อการใช้สังคมออนไลน์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สมมติฐานการวิจัย

- 1) นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์แยกแยะสื่อในสังคมออนไลน์ได้ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยม
- 2) ความสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยมมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

6. นิยามศัพท์

ความสำนึกทางการเมือง หมายถึง การที่นิสิตนักศึกษาที่มีความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการเมือง สามารถแยกแยะ ตลอดจน เปรียบเทียบเรื่องราวต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถตัดสินใจ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง รวมทั้งมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อตน โดยปฏิกิริยาที่ออกมาจะขึ้นอยู่กับแบบแผนความโน้มเอียงทางการเมือง หรือวัฒนธรรมทางการเมือง ใน 2 ด้านคือ

วัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย หมายถึงการที่บุคคลมีทัศนคติ แนวความคิด ความเชื่อว่าจะ ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ โดยปฏิกิริยาตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงเมืองแบบนี้ได้แก่

- เข้าใจ สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรจริง อะไรเท็จ
- มีการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สนับสนุน หรือ ต่อโต้
- เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม
- แสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยผ่านสื่ออื่น ๆ
- เข้าร่วมเดินขบวนเรียกร้อง
- เชื่อมั่นและให้โอกาสรัฐบาลว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้
- ติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมือง

วัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม หมายถึงการที่บุคคลมีทัศนคติ แนวความคิด ความเชื่อว่าจะอำนาจ สามารถแก้ไขปัญหาได้ โดยปฏิกิริยาตอบสนองต่อการเมืองแบบนี้ได้แก่

- เชื่อว่าอำนาจสามารถแก้ไขปัญหาได้ ต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด
- เชื่อมั่นในผู้นำว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้
- เห็นว่าปัญหาความยุ่งยากของบ้านเมืองที่เกิดขึ้น ว่ามีเสรีภาพมากเกินไป
- เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของรัฐบาลมากกว่า ประชาชนไม่เกี่ยว

การรับรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารโดยผ่านสังคมออนไลน์ หมายถึง การที่นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลนั้นกับคนอื่น ๆ โดยผ่าน

- เครือข่ายข้อมูล และแหล่งความรู้ เช่น บล็อก (Blogger)
- เครือข่ายเพื่อน เช่น ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก
- เครือข่ายแพร่ภาพและวิดีโอ เช่น ยูทูป (Youtube)

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบความสัมพันธ์ของการใช้สังคมออนไลน์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง กับ ความสำนึกทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา

- 2) ข้อมูลที่ได้ อาจจะไปอธิบายบทบาทของการใช้สังคมออนไลน์ ที่มีต่อความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ในด้านความเป็นประชาธิปไตย และในด้านความเป็นอำนาจนิยม
- 3) ผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางให้ภาครัฐ มหาวิทยาลัย เล็งเห็นความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ในการเสริมสร้างคุณภาพของความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่เหมาะสมกับระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปฏิกิริยาหลังจากได้มีการใช้พื้นที่สาธารณะในการอภิปรายและ แลกเปลี่ยนข้อมูล แล้ว กับ สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ อำนาจนิยมของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จึงต้องทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) แนวคิดเรื่อง

พื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาส ที่แสดงให้เห็นว่าสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็นโดยส่งผลกระทบต่อ 2) แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เข้ามารวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ทศนคติทางด้านการเมือง และ 3) เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญทางการเมือง ซึ่งหมายถึงความรู้สึกและความเข้าใจทางการเมืองในฐานะเจ้าของประเทศที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการเมืองในลักษณะต่างๆ โดยที่สำนักทางการเมืองจะเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่รูปแบบของทัศนคติส่วนบุคคลและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ แบบอำนาจนิยม

1. แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ

ทฤษฎีของฮาเบอร์มาสให้ความสำคัญกับ “พื้นที่สาธารณะ” ที่ประชาชนสามารถพบปะและแสดงความคิดเห็น และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างมีอิสระ ต่อการทำงานของรัฐบาล ทั้งนี้การวิพากษ์เป็นไปด้วยเหตุด้วยผล ซึ่งเป็นรูปแบบสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยระหว่างรัฐกับประชาสังคม โดยพื้นที่สาธารณะจะเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการป้องกันไม่ให้รัฐครอบงำประชาสังคมจนกลายเป็นอำนาจ ทำให้คนในสังคมมีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถตัดสินใจทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ โดยเน้นหลักการที่ผู้เข้าร่วมในพื้นที่สาธารณะต้องมีความเสมอภาคกันในการริเริ่มและการแลกเปลี่ยนสื่อสารกัน การเสนอแนะ รวมทั้งการเสนอข้อโต้แย้ง และการอธิบายเหตุผล การระบายนามณ์ความรู้สึก ความต้องการ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มีจริยธรรม อย่างไรก็ตามแนวคิดของฮาเบอร์มาสค่อนข้างจะมองโลกในด้านบวก เนื่องจากในอีกด้านหนึ่งหากพื้นที่สาธารณะถูกอำนาจที่ซ่อนเร้นเข้ามาครอบงำและครอบครอง การอภิปรายอย่างเสรี ก็อาจจะกลายเป็นการสร้างภาพทางการเมืองหรือการโฆษณาทางการเมือง ทำให้พื้นที่สาธารณะกลายเป็นเครื่องมือของนักการเมืองที่จะโน้มน้าวให้ประชาชนเชื่อและกระทำตามในสิ่งที่โฆษณาชวนเชื่อ ในบทวิเคราะห์ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาสมีประเด็นว่าการที่จะทำให้พื้นที่สาธารณะเป็นเครื่องมือของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้จำเป็นต้องให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง และ ต้องสามารถอภิปรายโต้แย้ง รวมทั้งต้องสามารถจัดตั้งและเคลื่อนไหวในฐานะที่เป็นพลังประชาธิปไตยเพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (วรภรณ์ วนาพิทักษ์, 2551)

2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสังคมออนไลน์

2.1 ความหมายและรูปแบบของสังคมออนไลน์

สังคมออนไลน์ (Social networking) เป็นระบบการใช้งานบนพื้นฐานของการใช้บริการเว็บเซอร์วิส (Web service) รูปแบบหนึ่ง โดยเว็บเซอร์วิสคือระบบซอฟต์แวร์ที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปสู่อีกเครื่องหนึ่งผ่านระบบเครือข่าย หรือสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างบริการข้อมูลที่อยู่ในระบบเครือข่าย หรือสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างบริการข้อมูลที่ถูกพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ โดยใช้ภาษาเอ็กซ์เอ็มแอล (XML) และ เอชทีทีพี (HTTP) เป็นพื้นฐานหลัก เว็บเซอร์วิสนี้เป็นที่มาของเว็บไซต์เครือข่ายสังคม

ออนไลน์ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน สามารถทำความรู้จักซึ่งกันและกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้ รูปแบบของสังคมออนไลน์ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานเว็บไซต์ตามการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ใช้งานและความสนใจในเรื่องเดียวกันของสมาชิกเว็บไซต์ ปัจจุบันเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ หรือ การแลกเปลี่ยนที่สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันได้เฉพาะในด้านการเมืองได้แก่ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ : 2551)

- เครือข่ายข้อมูล สารานุกรม และแหล่งความรู้ เช่น บล็อก (Blogger) หรือ สารานุกรมออนไลน์ เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) กูเกิลเอิร์ท (Google Earth) และ กอตทูโน (Gotoknow) เป็นต้น
- เครือข่ายเพื่อน สมาชิกในเครือข่ายนี้จะมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อนทั้งเก่าและใหม่ เพื่อส่งข้อความแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มักจะเน้นการใช้บริการพูดคุยออนไลน์ (Chat) โดยผ่านเว็บไซต์ Hi5, Facebook, Friendster, Myspace, Bangkokspace, Twister และ Myfriend
- เครือข่ายแพร่ภาพและวิดีโอ หรือเรียกว่าอินเทอร์เน็ตวิดีโอ เป็นสื่อที่เข้าถึงผู้คนได้ง่ายและรวดเร็วเช่นเดียวกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ เครือข่ายเหล่านี้ได้แก่ Youtube, Imeem, Yahoo Video, Multply, Thaituve และ Ustream.tv

2.2 บทบาทของสังคมออนไลน์ในการทำหน้าที่เป็นสื่อทางการเมือง

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเข้ามาของอินเทอร์เน็ต ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นเป็นการสื่อสารที่ก่อให้เกิดเว็บสังคม (Social web) คงปฏิเสธไม่ได้ว่าอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊กได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และกระบวนท่าของการสื่อสารทางการเมืองไปอย่างพลิกโฉม จะเรียกว่าปฏิวัติก็คงไม่ผิดนักการแพร่กระจายของเฟซบุ๊กในปัจจุบัน ถือว่ากว้างขวางที่สุดในบรรดาสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมดด้วยสถิติจำนวนผู้ใช้ทั่วโลกอยู่ที่ 701 ล้านคน และจำนวนผู้ใช้ในประเทศไทยอยู่ที่ 10.9 ล้านคน เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ใช้จำนวนมากใช้เฟซบุ๊กเป็นพื้นที่สื่อสารทางการเมือง เพื่อเปิดรับ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้วยการแสดงความคิดเห็น การแบ่งปันเนื้อหาผ่านลิงค์ (link) ร่วมกับเพื่อนๆ ในเครือข่ายเพื่อนหรือเพื่อแสดงอัตลักษณ์ทางการเมือง (เช่น เป็นเหลือง แดง หรือชาห์ริ่ม เป็นต้น) สเตตัส (status) การ อัฟโหลดรูป คลิปวิดีโอ การเขียนโน้ต การแสดงความคิดเห็น และการเชื่อมโยงไปยังลิงค์ต่างๆ

การที่ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมหรือกำหนดประเด็นการสื่อสารได้เองถือเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ก้าวข้ามกรอบเดิมๆ แห่งการสื่อสารทางการเมืองซึ่งถูกผูกขาดโดยคนสองกลุ่มหลัก คือ นักการเมือง และนักสื่อสารมวลชน (โดยเฉพาะนักข่าวการเมือง นักเขียนนักวิเคราะห์ข่าว และคอลัมน์นิสต์) ที่จะร่วมกันหรือแยกกันสร้างกรอบการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเมือง ตัวละครทางการเมือง และสถานการณ์การเมืองต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในกรอบเดิมนี้อิทธิพลของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนในฐานะผู้ผลิตเนื้อหา และนักการเมืองใน

ฐานะแหล่งข่าวหรือผู้สร้างปรากฏการณ์ทางการเมือง จะส่งต่อผ่านสื่อไปยังประชาชนในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นเส้นตรง ความสามารถของประชาชนซึ่งถูกกำหนดให้เป็นผู้รับสาร ในกระบวนการสื่อสารนี้ ก็จะมีเพียงแค่การต่อรองทางความหมายของสารที่ส่งมาว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อและจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้งในลักษณะที่นักการเมืองกับสื่ออยากให้เป็นหรือไม่เท่านั้น ทว่าไม่สามารถสร้างหรือกำหนดกรอบการรับรู้ข่าวสารที่เป็นเอกเทศได้เพราะเข้าไม่ถึงสื่อ

นอกจากจะทำให้ความเสถียรแห่งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ ในกระบวนการสื่อสารการเมืองแบบเดิมสั่นคลอนไปแล้ว สื่อใหม่อย่างเฟซบุ๊กยังทำให้กระบวนการทางการเมืองต้องปรับเปลี่ยนไปอย่างมหาศาล โดยเฉพาะในบริบทของสังคมที่มีการแบ่งแยกทางอุดมการณ์และความเชื่อทางการเมืองแบบสุดขั้วอย่างสังคมไทย แต่ไหนแต่ไร เรามักมองการเมืองเป็นเรื่องสาธารณะ เป็นเรื่องที่เป็นทางการ การจะมีส่วนร่วมทางการเมืองใดๆ ก็ต้องทำผ่านระบบที่จัดตั้งมาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นระบบของภาครัฐอย่างการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือระบบของพรรคการเมือง อย่างการเป็นสมาชิกพรรค หรือการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง แม้แต่การจะเข้าร่วมกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองไม่ว่าจะสี่ใด ก็ยังต้องไปรวมถือนีตบ ตีนตบ โห่ร้องตามแกนนำในพื้นที่สาธารณะ แต่ด้วยอานูภาพแห่งสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก ประชาชนพลเมืองสามารถจะบรรจุกิจกรรมการสื่อสารทางการเมืองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน และดำเนินชีวิตในมิติอื่นๆ ไปพร้อมๆ กันโดยไม่เหน็ดเหนื่อย ส่วนใหญ่ พลเมืองชาวเฟซบุ๊กมักใช้เวลาที่เป็นส่วนตัวสำหรับการสื่อสารทางการเมืองออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าเน็ตเพื่อติดตามข่าวการเมืองที่มีคน share มา หรือ กด like เมื่อเจอคนขึ้นสเตตัสหรือเขียนคอมเมนต์การเมืองที่ถูกต้อง หรือจุดกระแสเองด้วยการเปิดประเด็นเผ็ดร้อนหรืออ่อนไหวทางการเมืองบนวอลล์ (Wall) ตัวเอง หรือวอลล์ของเพื่อน หรือถือโอกาสโพสต์ถล่ม เพื่อนซึ่งบังอาจขึ้นสเตตัสที่มันจี้ดต่อมการเมืองของเราให้คำเตือนไป ตลอดจนเข้าไปเป็นเพื่อน หรือ แฟนคลับของนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ชื่นชอบเพื่อจะได้ให้เสริมแรงกดชอบ (Like) หรือให้แรงกว่านั้นก็จัดตั้งกลุ่มสนับสนุนหรือต่อต้านทางการเมืองออนไลน์ การเป็นเครือข่ายทางสังคมของเฟซบุ๊กยังเปิดพื้นที่ให้การเมืองภาคประชาชนในประเด็นอื่นๆ เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อมให้สามารถรวบรวมแรงสนับสนุน ซึ่งอาจอยู่กันอย่างกระจัดกระจายอย่างกรณีการเคลื่อนไหวต่อต้านการตัดถนนขึ้นเขาใหญ่ และกรณีการต่อต้านการตัดต้นไม้ใหญ่ในซอยสุขุมวิท เป็นต้น (พิงรอรณ นันทน์, 2554)

กล่าวได้ว่าศักยภาพของสังคมออนไลน์นี้เป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยคุณสมบัติดังนี้คือ (Cathy Brayan, Roza Tsagarousianou and Damain Tambubu, 1998 อ้างถึงใน วราวุธ แสงอร่าม, 2552)

- 1) สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนควบคุมข้อมูลได้มากขึ้น
- 2) เป็นเครื่องมือของนักการเมืองในการใช้เป็นมาตรวัดความพึงพอใจของประชาชน
- 3) แหล่งรวบรวมปฏิกริยาทางการเมือง
- 4) รัฐควบคุม แทรกแซงได้ยาก เป็นการสื่อสารในแนวราบที่ปลอดจากอำนาจรัฐ
- 5) ประชาชนมีสิทธิในการโต้ตอบมากขึ้น

- 6) ทำให้สื่อมวลชนและนักการเมืองบิดเบือนข่าวสารได้ยากขึ้น เนื่องจากมีการสื่อสารข้อมูลที่ตรงกับความจริง อย่างเปิดเผยในระหว่างเครือข่ายตรงตามความต้องการของประชาชน

3. แนวคิดเกี่ยวกับความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness)

ความสำนึกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจ มีความสามารถแยกแยะเรื่องราวต่างๆ เหตุการณ์ต่างๆ ผสมผสาน เปรียบเทียบ และสามารถตัดสินใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อันเนื่องมาจากเหตุผลและเหตุการณ์ทางการเมือง รวมทั้งมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อตน โดยการแสดงออกด้วยการตอบโต้ ถ้าผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางลบต่อผลประโยชน์ เช่น สิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมหรือแสดงการสนับสนุน ถ้าเรื่องนั้นๆ สามารถอำนวยประโยชน์ให้กับตนปฏิกิริยาดังกล่าวอาจจะเป็นไปในลักษณะใดนั้น (ตอบโต้ หรือ สนับสนุน) ก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัย สภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางการเมือง สังคมและ เศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่างๆนี้จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่บ่งบอกถึงระดับความสำนึกทางการเมืองของประชาชนในประเทศนั้นๆ

ความสำนึกทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นความรู้สึกและความเข้าใจทางการเมืองในฐานะเจ้าของประเทศที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการเมืองในลักษณะต่างๆ เช่น การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ (สหกรณ์) การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยผ่านพรรคการเมือง สื่อ หรือสถาบันอื่นๆที่เป็นของเอกชนหรือของรัฐบาล การเข้าร่วมประชาพิจารณ์ในเรื่องใดๆเพื่อหาข้อยุติ การเดินขบวนเรียกร้องในเรื่องที่ไม่ชอบธรรมต่างๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของคนในสังคมโดยทั้งสิ้น และรวมไปถึงการบริหารงานของรัฐบาล การที่ตัวประชาชนรู้จักสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบเป็นต้น

4. ความสำนึกทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ความสำนึกทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยแค่ไหนอย่างไรขึ้นอยู่กับทัศนคติส่วนบุคคลและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อการเมือง นั่นก็คือวัฒนธรรมทางการเมือง ในบรรดานักวิชาการทางรัฐศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง มี **Gabriel Almond (Almond and Powell, 1966)** ที่มีผลงานที่ถูกใช้อ้างอิงมากที่สุด Almond ให้นิยามของ วัฒนธรรมทางการเมืองว่า “Political Culture is the pattern of individual attitudes and orientations towards politics among members of a political system” วัฒนธรรมทางการเมืองจึงหมายถึง รูปแบบของทัศนคติส่วนบุคคลและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อการเมือง ในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของระบบการเมือง ความโน้มเอียงในที่นี้ Almond อธิบายว่ามี 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ 1) ความโน้มเอียงด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive orientations) คือ ความรู้ความเข้าใจและความเชื่อของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง 2) ความโน้มเอียงด้านความรู้สึก (Affective orientations) คือ ความรู้สึกทางอารมณ์ที่ประชาชนมีต่อระบบการเมือง เช่น ชอบ – ไม่ชอบ พอใจ – ไม่พอใจ 3) ความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า (Evaluative orientations) คือ การใช้ดุลพินิจตัดสินใจให้ความเห็น

ต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมและปรากฏการณ์ทางการเมือง เช่น ตัดสินว่า ดี – ไม่ดี เป็นประโยชน์ – ไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งการตัดสินนี้จะใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริง อารมณ์ความรู้สึกเข้ามาประกอบด้วย ส่วนนักรัฐศาสตร์อีกท่านหนึ่งคือ Lucien W. Pye (1966)กล่าวถึงวัฒนธรรมทางการเมืองใน 4 ความหมาย ได้แก่ 1) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจของบุคคลต่อบุคคลอื่นหรือต่อสถาบันทางการเมือง เช่น การมีความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นต่อสถาบันหรือผู้นำทางการเมือง 2) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่ออำนาจทางการเมืองซึ่งจะสะท้อนถึงการยอมรับและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง หรือผู้นำกับประชาชนทั่วไปซึ่งทัศนคตินี้ส่งผลโดยตรงต่อการที่ประชาชนให้ความร่วมมือหรือต่อต้านอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง 3) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับเสรีภาพและการควบคุมบังคับทางการเมือง กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมนั้น ให้การยอมรับหรือเคารพต่อเสรีภาพของประชาชนมากน้อยเพียงใด หรือมุ่งเน้นการใช้อำนาจบังคับเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม 4) วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความรักภักดีและยึดมั่นในสังคมการเมืองของบุคคล กล่าวคือวัฒนธรรมทางการเมืองช่วยสร้างเอกลักษณ์ทางการเมืองให้แก่บุคคลในสังคมที่จะยึดมั่นร่วมกันและพร้อมที่จะต่อสู้ปกป้องรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์นั้นให้คงอยู่ต่อไป อาจจะเป็นโดยการยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมหรือสละผลประโยชน์ระยะสั้นเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว เป็นต้น

จากที่กล่าวมานี้อาจพอช่วยให้เห็นภาพความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองได้พอสมควร จะเห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในจิตใจของบุคคล และความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นแนวทางหรือรูปแบบหรือมาตรฐานของแต่ละบุคคลที่จะใช้ในการประเมินเหตุการณ์หรือการรับรู้ทางการเมืองของบุคคลนั้น ผลของการประเมินการเมืองนี้จะแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การออกเสียงเลือกตั้ง การประท้วง การยอมรับ หรือการปฏิบัติตาม เป็นต้น วัฒนธรรมทางการเมือง ตามแนวคิดของ Almond และ Verba มี 3 ลักษณะคือ (Almond and S.Verba, 1965)

- 1) **วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (The parochial political culture)** เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะไม่คิดว่าการเมืองระดับชาติจะกระทบเขาได้ และไม่หวังว่าระบบการเมืองระดับชาติจะตอบสนองความต้องการของตนได้ สังคมที่อาจพบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ ก็คือบรรดาสังคมเผ่าทั้งหลายในทวีปแอฟริกาหรือชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละเผ่าชาดความเชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติ ชาติโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง แต่มีการรับรู้ที่ “แคบ” อยู่เฉพาะแต่กิจการในเผ่าของตน หรือในประเทศด้อยพัฒนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนและไร้การศึกษาจึงถูกปลูกฝังด้วยความเชื่อดั้งเดิมมาแต่โบราณว่าเรื่องการปกครองเป็นเรื่องของผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองใช้อำนาจได้โดยไม่ถูกตรวจสอบจากประชาชน
- 2) **วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (The subject political culture)** เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป

แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในตลอดทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้มักมีพฤติกรรมยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐอย่างเคร่งครัด

ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลางในประเทศกำลังพัฒนา เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ยังคงมีความเชื่อที่ฝังรากลึกมาแต่เดิมอันเป็นอิทธิพลของสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ว่าอำนาจรัฐเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปควรมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The participant political culture)

เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุมกำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะพบเห็นได้ ในชนชั้นกลางส่วนใหญ่ของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

อย่างไรก็ตาม Almond และ Verba อธิบายต่อไปว่า เป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่าในสังคมต่าง ๆ ประชาชนทั้งประเทศมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคม ต่าง ๆ ยังคงมีความแตกต่างกันฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย Almond และ Verba จึงสรุปว่า ในสังคมต่าง ๆ ประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม (Mixed political culture) ได้แก่

1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (The parochial – subject culture)

เป็นแบบที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงยอมรับอำนาจของผู้ नेता หัวหน้าหมู่บ้านหรือเจ้าของที่ดิน แต่ประชาชนกำลังมีความผูกพันกับวัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบของท้องถิ่นน้อยลง และเริ่มมีความจงรักภักดีต่อระบบและสถาบันการเมืองส่วนกลางมากขึ้น แต่ความสำนึกว่าตนเองเป็นพลังทางการเมืองอย่างหนึ่งยังคงมีน้อย จึงยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง ยังมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมแต่ไม่ยอมรับอำนาจเด็ดขาดของหัวหน้าเผ่าอย่างเคร่งครัด แต่หันมายอมรับกฎ ระเบียบของส่วนกลาง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้คือ แบบที่ปรากฏมากในช่วงแรก ๆ ของการรวมท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยโบราณ

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม (The subject – participant culture)

ในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้ ประชาชนพลเมืองจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พวกที่มีความเข้าใจถึงบทบาททางด้านกรนำเข้า (inputs) มาก คิดว่าตนมีบทบาท และมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้มีความรู้สึกไวต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองทุกชนิด และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมทางการเมือง กับพวกที่ยังคงยอมรับในอำนาจของอภิสิทธิ์ชนทางการเมือง และมีความเฉื่อยชาทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ปรากฏในยุโรปตะวันตก เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี และอิตาลี ในศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 และประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศใน

ปัจจุบันลักษณะสำคัญที่เป็นผลของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้คือ การสลับสับเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลอำนาจนิยมกับรัฐบาลประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะคนในสังคมเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่มีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม แม้เขาจะต้องการการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่ในเมื่อคนส่วนใหญ่ยังคงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ยังคงนิยมการปกครองแบบอำนาจนิยมอยู่ บรรดาผู้มีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจึงขาดความมั่นใจในความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมแบบนี้มีผลทำให้เกิดความไม่มั่นคงในโครงสร้างทางการเมือง

- 3) **วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมมีส่วนร่วม (The parochial – participant culture)** เป็นรูปแบบที่เกิดอยู่ในประเทศเกิดใหม่ และเป็นปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเหล่านี้ส่วนมากจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อคุ้มครองประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตน การพยายามเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่มชนหนึ่งอาจมีแนวคิดเอนเอียงไปทางอำนาจนิยม ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งอาจเอนเอียงไปทางประชาธิปไตย ลักษณะความขัดแย้งนี้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

5. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ ทศนคติและความเชื่อแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีผลต่อ “ความมั่นคง” ของระบอบประชาธิปไตยในแต่ละประเทศ นักทฤษฎีการเมืองเลื่องชื่อชาวอังกฤษผู้หนึ่งคือ John Stuart Mill ได้เขียนไว้ว่า ก่อนที่ประชาธิปไตยจะมีขึ้นได้ พลเมืองในประเทศจะต้องมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะปกครองตนเองเสียก่อน ความปรารถนาสะท้อนทัศนคติที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นของดีและสมควรจะทำให้เกิดมีขึ้น ความหมายก็คือ การเป็นประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับ ศรัทธาของคนในชาติที่ประสงค์จะมีการปกครองและมีชีวิตแบบประชาธิปไตย

นักรัฐศาสตร์คนอื่น ๆ เช่น ลาสเวลล์ (Lasswell) และแคปแลน (Kaplan) กล่าวว่า ประชาธิปไตยจะงอกงามต่อเมื่อราษฎรมีลักษณะที่ภาษาเทคนิคเรียกว่า การเข้าสู่สภาพการเมือง (Politicized) การเข้าสู่สภาพการเมืองดังกล่าว หมายถึง ลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การเอาใจใส่วิถีหรือเหตุการณ์ทางการเมือง 2) การมีทัศนคติที่ว่า อย่างน้อยที่สุด ราษฎรจะต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองไม่โดยตรงก็โดยอ้อมบ้าง เพราะถึงอย่างไรก็ตามการเมืองจะมาเกี่ยวข้องกับเขาจนได้ 3) การมีความเชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องสำคัญที่สมควรจะอุทิศเวลาให้ตามสมควร ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ประกอบด้วย

5.1 แนวคิดปัจเจกชนนิยม (Individualism)

ปัจเจกชนนิยม หมายถึง ความรู้สึกที่คนแต่ละคนมีคุณค่าในตัวเอง สามารถแยกอธิปไตยได้เป็น 2 แนว

- 1) ปัจเจกชนนิยม หรือบางท่านเรียกว่า เอกชนนิยม เพื่อให้มีความหมายในทางตรงกันข้ามกับ แนวคิดรัฐนิยม (statism) ซึ่งหมายถึง การบูชารัฐ ถือว่ารัฐ (ผู้มีอำนาจ) ทำสิ่งใดก็ไม่ผิดหรือแม้จะเป็นสิ่งที่ผิด ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองก็ต้อง

ปฏิบัติตาม หรือ แนวคิดส่วนรวมนิยม (collectivism) ซึ่งหมายถึง การให้ความสำคัญแก่องค์กรหรือหน่วยงานที่ใหญ่กว่าตนเอง

แนวคิดรัฐนิยมปรากฏชัดเจนที่สุดในประเทศไทยสมัยจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด จอมพล ป. มี “นโยบายรัฐนิยม” กำหนดให้คนไทยสวมหมวก สวมรองเท้า เลิกกินหมาก เลิกนั่งโจงกระเบน ซึ่งการกำหนดข้อบัญญัติเหล่านี้ย่อมขัดต่อหลักการปัจเจกชนนิยม เพราะไม่คำนึงถึงความรู้สึกหรือความต้องการของคนแต่ละคน

- 2) ลัทธิปัจเจกชนนิยมอีกที่ศนะหนึ่ง มีลักษณะ 2 ประการ คือ ประการแรก รัฐบาลไม่ควรเข้าควบคุมกระบวนการทางเศรษฐกิจและทางสังคม ลัทธิปัจเจกชนนิยมทางเศรษฐกิจ คือ รัฐบาลไม่ควรเข้าควบคุมการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชน ลัทธิปัจเจกชนนิยมทางสังคม คือ รัฐบาลไม่ควรมีบทบาทในการกำหนดชั้นวรรณะหรือฐานันดรของประชาชน การแบ่งช่วงชั้นของบุคคลในสังคมควรเป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเอง ประการที่สอง เอกชนหรือปัจเจกชนจะต้องมีสิทธิในการตัดสินใจของตนเองโดยเสรี แนวคิดปัจเจกชนนิยม เน้นหลักเสรีภาพในการเลือก (Freedom of choice) กล่าวคือ แนวคิดปัจเจกชนนิยมเชื่อว่า ปัจเจกบุคคลควรจะมีเสรีภาพของตนในการเลือกทุกอย่างของตนเอง ซึ่งมาจากแนวคิดที่ว่า ปัจเจกบุคคลมีเหตุผลและรู้จักความต้องการของตนเองได้ดีกว่าคนอื่น ดังนั้น ไม่ว่าแต่ละปัจเจกบุคคลจะมีความแตกต่างกันเรื่องรายได้ ฐานะทางสังคม การศึกษา เพศ ศาสนา ถิ่นกำเนิดและที่อยู่อาศัย ย่อมไม่ส่งผลถึงการจำกัดเสรีภาพในการเลือกของปัจเจกบุคคลเหล่านั้น

5.2 ความเชื่อในระบบสังคมเปิด (Open society)

- 1) บุคคลจะต้องมีใจกว้าง ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่
- 2) บุคคลจะต้องมีความไว้วางใจและยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง
- 3) มีการยอมให้ตั้งองค์การ สมาคม กลุ่มต่าง ๆ โดยสมัครใจเพื่อเป็นหนทางแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติการอย่างเป็นกลุ่มก้อน โดยไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชาติ

5.3 การมีส่วนร่วม (Participation)

ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดมากมายหลายอย่างต่างกันไป ซึ่งพอที่จะสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นข้อๆ ได้ดังนี้คือ

- 1) **การมีส่วนร่วมทางการเมือง** หมายถึง กิจกรรมของประชาชนตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด ชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่อ

มีอิทธิพลต่อรัฐบาลในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครอง

- 2) **การมีส่วนร่วมทางการเมือง** หมายถึง การกระทำด้วยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร และยังมีลักษณะของความกระตือรือร้นทางการเมืองที่พิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยรณรงค์หาเสียง การแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 3) **การมีส่วนร่วมทางการเมือง** หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะเลือกกระทำ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาล ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งอาจจะเป็นกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การพูดคุยถกเถียงปัญหาการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น ซึ่งการกระทำอาจจะผิดหรือถูกต้องตามกฎหมาย อาจใช้หรือไม่ใช้ความรุนแรง อาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จผลหรือกระทำโดยสำนักทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปความหมายของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดังนี้คือการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนมีสิทธิตามระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของตัวประชาชนเอง เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและการเมืองการปกครองระดับชาติ อย่างไรก็ตาม แม้การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนจะเป็นไปตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เช่น อนุญาตให้ประชาชนสามารถรวมตัวเพื่อชุมนุมคัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายต่าง ๆ ของรัฐได้ แต่ก็สามารถที่จะทำให้การมีส่วนร่วมในบางเหตุการณ์ดำเนินไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและอาจลุกลามเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือผิดกฎหมายได้ เช่น การขว้างปา ต่อสู้ทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรงกัน แม้กระทั่งการชุมนุมและมีอาวุธซึ่งถือว่าผิดกฎหมายหรือแม้กระทั่งการชุมนุมที่ก่อความเดือดร้อนให้กับประชาชนกลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอาจเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ เนื่องจากความเข้าใจในสิทธิประโยชน์ที่ตนจะพึงมีพึงได้จากมีส่วนร่วมนั้น หรือเกิดขึ้นเพราะการถูกหลอกล่อ โดยการชักจูง เพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมืองของบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม ดังปรากฏอยู่ในการเมืองของหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา ที่กลุ่มผู้มีอำนาจอิทธิพลทางการเมืองอาศัยประโยชน์จากความไม่รู้ ไม่เข้าใจทางการเมืองของประชาชน โดยการชักจูง ระดมพลังโดยทำให้ประชาชนเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงของสถานการณ์ทางการเมืองหรือการใช้อำมิสสินจ้างรางวัลเป็นปัจจัย เพื่ออาศัยพลังของประชาชนนั้น ๆ สนับสนุนสร้างความชอบ

ธรรมเพื่อการคงอยู่ในอำนาจทางการเมืองของตน หรือกำจัดคู่ต่อสู้ทางการเมือง เหล่านี้จัดเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

แนวคิดสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ

- 1) การมีส่วนร่วมโดยแสดงพฤติกรรมในทางการเมืองการปกครองของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตนให้มากที่สุด
- 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปตามสิทธิที่มีระบบการเมืองและกฎหมายรองรับ
- 3) ลักษณะของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิของประชาชนอาจขยายผลเป็นความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งอาจจะผิดกฎหมายได้
- 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปตามความสมัครใจของประชาชน แต่ความสมัครใจอาจเกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของสถานการณ์ทางการเมือง เนื่องจากถูกชักจูงด้วยวิธีการต่างๆ จากผู้หวังผลประโยชน์ก็ได้

จากความหมายและแนวคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว เราจึงพบเห็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ในบริบทของพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป เช่น การเดินขบวนประท้วง การนัดหยุดงานของกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศ ตามที่กฎหมายแรงงานอนุญาตให้กระทำได้ เพื่อกดดันและส่งอิทธิพลให้รัฐตัดสินใจในนโยบายเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายและพฤติกรรมการเดินขบวนประท้วงนั้นจะยุติลงเมื่อข้อเรียกร้องบรรลุผล หรือข้อตกลงที่ทุกฝ่ายพอใจหรืออาจจบลงด้วยความไม่บรรลุผล และ/หรือด้วยความรุนแรงที่ผิดกฎหมาย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พอสรุปได้ 4 เรื่องคือ

- 1) **การใช้สิทธิให้มีการถอดถอน** ได้แก่การใช้สิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการระดับสูง กรรมการ องค์กรอิสระ ผู้พิพากษาอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) กำหนดให้ผู้ริเริ่มดำเนินการรวบรวมชื่อต้องไม่น้อยกว่า 100 คนและต้องให้บุคคลเหล่านี้แสดงตัวต่อประธานวุฒิสภาด้วย แต่การเข้าชื่อถอดถอนดังกล่าว มิใช่ประชาชนเกิดความไม่พอใจผู้ดำรงตำแหน่งก็ได้ ก็ประกาศล่าชื่อเพื่อถอดถอนได้ตามใจชอบแต่ต้องดำเนินการไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญด้วยความเข้าใจเงื่อนไขที่กำหนดอย่างถูกต้องและทำเพื่อแสดงมติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยความสุจริต

ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารขององค์กรส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องถิ่น

หรือผู้บริหารผู้นั้น พ้นจากตำแหน่งทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ ตลอดเวลาที่ผ่านไป มา ยังไม่มีการใช้ระบบถอดถอนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 286

- 2) **การใช้สิทธิเสนอร่างกฎหมาย** อาจพิจารณาได้เป็นหัวข้อดังนี้
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาออกกฎหมายตามที่กำหนดในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยและหมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
ที่ผ่านมาประชาชนใช้สิทธิ ตามรัฐธรรมนูญเสนอร่างกฎหมายกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร โดยร่างกฎหมายจัดตั้งสถาบันคุ้มครองสุขภาพความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ ร่างกฎหมายสภาเกษตรกรแห่งชาติ ร่างกฎหมายป่าชุมชน
- 3) **การใช้สิทธิประชาพิจารณ์**
การจัดประชาพิจารณ์ เป็นกระบวนการที่รัฐธรรมนูญต้องการใช้สิทธิกับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบกับโครงการหรือกิจกรรมได้สะท้อนข้อเท็จจริงและความคิดเห็นประกอบ ก่อนที่ รัฐบาลจะตัดสินใจโดยกำหนดให้รัฐบาล และรัฐสภาตราเป็นกฎหมายกำหนดวิธีการปฏิบัติซึ่งได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เช่น มาตรา 56 และมาตรา 59 ตัวอย่างการทำประชาพิจารณ์ เช่น โครงการวางท่อก๊าซที่มีปฏิกริยาอย่างรุนแรงของชาวบ้านที่จังหวัดสงขลา ซึ่งได้มีการคัดค้านการจัดทำประชาพิจารณ์ของรัฐบาล เพราะการดำเนินการดังกล่าว ชาวบ้านเห็นว่าเป็นเพียงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลเท่านั้นการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดๆของรัฐบาล ประชาชนสามารถใช้สิทธิอันชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองได้เสมอ ถ้าโครงการหรือกิจกรรมใดๆ ที่รัฐจะดำเนินการกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือคุณภาพชีวิตของพวกเขา
- 4) **ความตื่นตัวและการรวมตัวเพื่อเข้ามีส่วนร่วม**
โดยมีเป้าหมายการรวมตัวกันของกลุ่มสมาชิกในการแสดงจุดยืนทางการเมือง การสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รณรงค์กิจกรรมทางการเมือง ให้การสนับสนุนฝ่ายการเมืองต่าง ๆ ทั้งการร่วมชุมนุม แสดงพลัง และการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ผ่านสังคมออนไลน์ (Social networking) ที่เข้ามามีบทบาทและพลังในการกำหนดทิศทางสังคม เช่น เว็บเฟซบุ๊ก (Face book) ทวิตเตอร์ (Twitter) เว็บบอร์ด (web board) และ การใช้ฟอร์เวิร์ดเมลล์ (Forward mail)

6. วัฒนธรรมทางการเมือง แบบอำนาจนิยม

การสื่อสารในสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารรูปแบบใหม่เป็นเวทีสาธารณะในการติดต่อสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งผู้รับและผู้ส่งสาร ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม อันเนื่องมาจากการเปิดรับสื่อมวลชนซึ่งนั่นก็คืออิทธิพลสื่อมวลชน ในด้านผู้ส่งสารมีแนวคิดที่สอดคล้องคือ

ทฤษฎีอำนาจครอบงำ (Hegemony Theory) คิดค้นโดย อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci : 1891-1937 อ้างถึงในสุภัทญา บูรณเดชาชัย, 2553) ซึ่งมีแนวคิดหลักกล่าวถึงการครอบงำทางชนชั้นโดยคนกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมพยายามยึดเหนี่ยวความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ให้กับผู้อื่นซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยใช้วิธีการอันแยบยลกว่าการครอบงำโดยใช้กำลังอำนาจ (Power) การครอบงำโดยใช้แนวคิดและอุดมการณ์นี้ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าได้ถูกใช้กำลังอำนาจบังคับแต่เป็นวิธีการที่ได้ผลดี ทำให้คนในสังคมเชื่อถือหรือมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มคนที่มีอำนาจ

คำว่า “อำนาจครอบงำ” คือการครอบงำทางชนชั้นโดยใช้ทั้งวิธีการทางการเมืองและการยึดเหนี่ยวความคิด อุดมการณ์เข้าด้วยกัน ในทุกสังคมจะมีกลุ่มคนที่เป็นชนชั้นสูงซึ่งตั้งใจครอบงำบุคคลอื่นให้เห็นด้วย เห็นดีเห็นงามกับการกระทำของชนชั้นสูงเอง ลักษณะการครอบงำเกิดขึ้นในระดับชนชั้นคือนำเอาวิธีการทางการเมืองมาผสมผสานกับเรื่องอุดมการณ์โดยใช้วิธีการทางการเมืองทำให้คนส่วนใหญ่ยอมรับในอุดมการณ์ ทำให้คนส่วนใหญ่เกิดสำนึกตามอุดมการณ์ที่ยึดเหนี่ยวเข้าไป ซึ่งการครอบงำโดยวิธีการนี้ทำให้คนส่วนใหญ่ที่ถูกครอบงำรู้สึกว่าได้ถูกบังคับโดยกำลังอำนาจแต่อย่างไรก็ตามอุดมการณ์จึงมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดการยอมรับจากชนชั้นซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม ระดับของการใช้กำลังอำนาจบังคับกับการทำให้ยอมรับโดยยึดเหนี่ยวความคิดเข้าไปในสมองของคนส่วนใหญ่จะแตกต่างกันในแต่ละสังคม บางสังคมมีการใช้กำลังอำนาจบังคับมาก บางสังคมพยายามทำให้เกิดการยอมรับโดยใช้อุดมการณ์ยึดเหนี่ยวเข้าไปในการรับรู้ของประชาชนมาก สังคมที่ใช้กำลังบังคับคือสังคมเผด็จการและสังคมทุนนิยม (สุภางค์ จันทวานิช, 2551 อ้างถึงในสุภัทญา บูรณเดชาชัย, 2553)

อำนาจครอบงำมีความแตกต่างจากอำนาจข่มขู่หรือใช้กำลังเพราะเป็นอำนาจที่ผ่านกระบวนการ นิติบัญญัติ บริหารซึ่งแสดงออกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใช้อำนาจครอบงำเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมซึ่งถูกใช้โดยชนชั้นปกครองโดยมีปัญญาชน ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมเป็นผู้แสดงความคิดเห็นหรือชักจูงให้คนส่วนใหญ่ในสังคมมีความคิดเห็นไปในทิศทางที่ต้องการ

ในการวิเคราะห์สังคมนั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือรัฐซึ่งใช้อำนาจบังคับ อีกส่วนหนึ่งเรียกว่า ประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการยอมรับอันเนื่องมาจากการครอบงำทางอุดมการณ์ที่สถาบันต่างๆในประชาสังคมสร้างขึ้นไว้ คำว่าประชาสังคมในความหมายนี้มีได้หมายถึงการเมืองภาคประชาชน แต่หมายถึงสถาบันต่างๆในสังคม อันประกอบด้วย โรงเรียน สถาบันทางศาสนา สื่อสารมวลชน สื่อเทคโนโลยีการสื่อสารอื่น ด้วยเหตุนี้ประชาสังคมจึงเป็นเครื่องมือในการปกครองและครอบงำของชนชั้นนายทุนที่มีอำนาจ

การครอบงำแบบการใช้อำนาจน่าจะเป็นการครอบงำที่ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากคนในสังคมมีสำนึกได้สองส่วน โดยเฉพาะชนชั้นล่างหรือเรียกว่าชนชั้นแรงงานที่มีสำนึกทั้งในส่วนที่ถูกนายทุนครอบงำและส่วนที่ไม่ได้ถูกนายทุนครอบงำ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วชนชั้นแรงงานจะสามารถสร้างอุดมการณ์ของกลุ่มตนเองขึ้นมาได้ เมื่อนั้นสังคมทุนนิยมจะถูกโค่นล้ม ชนชั้นแรงงานเป็นชนชั้นที่น่าเห็นใจเพราะไม่มีวิ้วแว่วว่าจะทำการปฏิวัติเพื่อประโยชน์ของเขาเองได้ ต้องการคนที่มีอำนาจเข้ามาช่วยเหลือซึ่งคน

ที่จะเข้ามาช่วยเหลือคือ “ปัญญาชน” หมายความว่าถ้าหากปราศจากชนชั้นปัญญาชนที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ชนชั้นแรงงานจะไม่สามารถต่อสู้จนได้รับชัยชนะจากนายทุนไปได้

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้สังคมออนไลน์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง กับความสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในด้านประชาธิปไตย และ อำนาจนิยม

แนวคิดจากทฤษฎีนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นการศึกษาการเปิดรับและแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารในกลุ่มสังคมจากสื่ออินเทอร์เน็ต สารที่เป็นข่าวที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อเว็บไซต์นี้ได้ถูกตกแต่ง เรียบเรียงมาเป็นอย่างดีก่อนนำเสนอสาธารณะ ทฤษฎีการใช้อำนาจนำที่กล่าวมาสามารถอธิบายปรากฏการณ์การนำเสนอข้อมูลในสังคมออนไลน์ ซึ่งมีเจตนาที่จะครอบงำความคิด ความเชื่อและยึดยึดยึดอุดมการณ์บางประการใส่ลงไปในช่วงซึ่งเป็น “สาร” ที่นำเสนอเพื่อให้เห็นด้วยและสามารถรองความได้เปรียบทางชนชั้นของตนเองต่อไป แนวคิดจากทฤษฎีนี้ยังสามารถนำมาใช้ประกอบการอภิปรายผลการศึกษาว่าเนื้อหาสารที่ถูกนำเสนอเป็นเนื้อหาที่แฝงอุดมการณ์ความคิดบางประการมา กับ “ข้อมูล” ที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์อันจะมีผลทำให้ผู้อ่านจำนวนมาก รับรู้ซึ่งเป็นการยึดยึดยึด อุดมการณ์บางประการให้กับผู้รับสาร

ผู้รับสารที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (Authoritative political culture) คือ ลักษณะแนวโน้มที่สมาชิกในสังคมเห็นว่า “อำนาจคือธรรม” หรือ “อำนาจคือความถูกต้อง” ความเห็นของผู้มีอำนาจย่อมถูกต้องเสมอและจำเป็นที่ผู้ถูกปกครองจะต้องปฏิบัติตาม เคารพ เชื่อฟัง ยกย่องและเกรงกลัวผู้มีอำนาจ เพราะการมีอำนาจเป็นผลมาจาก “บารมี” ที่ได้สั่งสมมาแต่กาลอดีตชาติระบบอุปถัมภ์ (Patronage system) จะประกอบด้วยผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ซึ่งมีความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่ายที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายหนึ่งยอมรับอิทธิพลและความคุ้มครองของฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า ระบบอุปถัมภ์ของไทยมีที่มาจาก “ระบบไพร่” และ “ระบบศักดินา” กล่าวคือ มุลนายอันได้แก่ พระมหากษัตริย์ เจ้านาย (พระบรมวงศานุวงศ์) และขุนนางซึ่งเป็นชนชั้นปกครองคือ มีศักดินาตั้งแต่ 400 ไร่ขึ้นไปจะมีไพร่ในสังกัดที่ต้องคอยควบคุมดูแล มุลนายต้องคอยควบคุมดูแลไพร่ให้อยู่ในภูมิลำเนา การเดินทางไปต่างถิ่น การรับจ้างทำงานต่าง ๆ ต้องให้มุลนายอนุญาตเสียก่อน มุลนายต้องคอยดูแลไม่ให้ไพร่หลบหนี มุลนายสามารถไต่สวนและลงโทษหากไพร่ทะเลาะวิวาทกัน เมื่อไพร่กระทำผิดต้องติดตามตัวไพร่ไปส่งศาลมิฉะนั้นมีความผิด ขณะเดียวกันมุลนายก็ต้องให้ความคุ้มครองไพร่ ไม่ให้ใครมาดขี่ข่มเหง เมื่อไพร่ขัดสนเงินทองก็ต้องช่วยเหลือตามสมควร และมุลนายยังเป็นผู้บังคับบัญชา ออกคำสั่งต่อไพร่ทั้งในการเกณฑ์แรงงานยามสงบและในการรบยามศึกสงคราม นอกจากนี้ยังมีกฎหมายห้ามมุลนายใช้ไพร่หลวงทำงานส่วนตัวของมุลนายด้วย ในขณะที่มุลนายควบคุมดูแล ให้ความคุ้มครองและบังคับบัญชาไพร่นั้น ไพร่ก็มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อมุลนายด้วยความจงรักภักดี ปฏิบัติตามคำสั่ง มีสัมมาคารวะ สงบเสถียรเมียมตัวและหมั่นให้ของกำนัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนแก่มุลนาย เพื่อหวังให้มุลนายเมตตา ซึ่งก็มีผลดีคือทำให้ความสัมพันธ์ของคนในสังคมมีลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ โอบอ้อมอารี ลักษณะความสัมพันธ์เช่นนี้ได้รับการเกื้อหนุนให้ดำรงอยู่ด้วยหลักธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวทิตะในพระพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องกรรมเก่าแต่ชาติปางก่อน ชาตินี้จึงควรหมั่นทำความดี เชื่อฟังและรับใช้มุลนายด้วยความภักดี กระบวนกรบ่มเพาะ

และปลูกฝังความเชื่อดังกล่าวนี้เอง มีผลให้บรรดาสามัญชนทั้งไพร่และทาสต่างยอมรับอำนาจปกครองของมูลนายโดยดุขณิและถือว่าพวกตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปกครองซึ่งเป็นเรื่องของพระมหากษัตริย์ เจ้านายและขุนนาง พวกตนคงมีหน้าที่เพียงรับคำสั่งของมูลนาย รับผิดชอบต่อการใช้ทางการและมูลนายด้วยความภักดีเท่านั้น อนึ่ง ระบบอุปถัมภ์นี้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะมูลนายกับไพร่เท่านั้น แต่ยังดึงเอากลุ่มพ่อค้าจากระบบทุนนิยมให้เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมและความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์ด้วย กลายเป็นวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมประชาธิปไตยอุปถัมภ์” ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านระบบการเลือกตั้งที่เต็มไปด้วยการทุจริต เป็นการเลือกตั้งเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ชนะ (Winner takes all) และกลายเป็น “ความเคยชิน” เป็นนิสัย หรือเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติแบบปกติของคนในสังคม เช่น เมื่อ กรณีการแต่งตั้งพี่น้อง พรรคพวกเพื่อนฝูงให้ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงานที่ตนมีอำนาจ หากใครไม่ทำเช่นนี้ ก็จะสร้างความไม่พอใจให้แก่บรรดาพี่น้อง พรรคพวกเพื่อนฝูง และหาว่า “ไม่เอาพี่น้องน้อง” หรือ “ไม่เอาเพื่อนเอาฝูง” วัฒนธรรมแบบนี้ส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยที่ยึดหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้มีอาจเกิดขึ้นจริง

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้แทบจะตรงกันข้าม กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ปฏิกริยาทางการเมืองของคนในสังคมจึงมีลักษณะดังนี้

- 1) ไม่มีแนวคิดปัจเจกชนนิยม ไม่เคารพความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นแต่พยายามเรียกร้องให้ผู้อื่นเคารพสิทธิของตนเอง ในทางตรงกันข้ามก็ละเมิดสิทธิของผู้อื่นบ่อยครั้ง
- 2) ไม่เชื่อในระบบสังคมเปิด เพราะไม่ยอมให้มีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง กระตือรือร้นที่จะไปตรวจสอบผู้อื่น แต่กลัว หลีกเลียง ตลอดจนปกป้องพรรคพวกจากการถูกตรวจสอบ
- 3) ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างทั่วถึง ประชาชนส่วนหนึ่งมีทัศนคติว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ปกครอง เป็นเรื่องของนักการเมือง เราเป็นประชาชนมีหน้าที่ทำตามที่ผู้ปกครองกำหนด และมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว

7. วัฒนธรรมของสังคมไทย

โดยทั่วไปวัฒนธรรมนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการอธิบายปฏิกริยาของนิสิตนักศึกษาที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีการรับข้อมูลข่าวสารในสังคมออนไลน์แล้วว่าจะออกมาในรูปแบบใด เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศาสตราจารย์ฮอฟสเทด (Geert Hofstede) ได้อธิบายวัฒนธรรมและคิดค้นดัชนีชี้วัดหลังจากที่เขาได้ทำงานอยู่ในบริษัทไอบีเอ็ม ซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ในประเทศต่าง ๆ ว่าวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศมีอิทธิพลต่อการทำงานของคนในประเทศนั้น ๆ แตกต่างกัน จึงได้เก็บข้อมูลโดยสำรวจประชากรในประเทศต่าง ๆ ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานไอบีเอ็มในประเทศต่าง ๆ มากกว่า 70 ประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1967-1973 และนำข้อมูลมากทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบและได้พัฒนารูปแบบความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ออกเป็น 5 ด้านคือ (Hofstede, 1997)

7.1 ระยะห่างของอำนาจ (Power distance)

ระยะห่างของอำนาจ (Power distance) หมายถึง การที่บุคคลมองความแตกต่างของสถานภาพไม่เท่ากัน บางวัฒนธรรมมีการแบ่งแยกสูงระหว่างผู้ที่มีสถานภาพทางสังคม เช่น พ่อกับลูก เจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมที่มีความแตกต่างทางอำนาจสูง (High power distance) บุคคลจะรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสูง ผู้บริหารจะรู้สึกว่าตนมีความเหนือกว่าพนักงานมาก เป็นสังคมที่มีการนับถือลำดับอาวุโส ผู้ที่มีอำนาจสูงจะเป็นผู้ตัดสินใจ แต่เพียงผู้เดียว ผู้ที่อยู่ในระดับต่ำกว่ามีหน้าที่เพียงปฏิบัติตามคำสั่งการทำงาน ไม่ตั้งแง่สงสัย และมักยอมรับอำนาจลักษณะนี้โดยไม่คาดหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในด้านอำนาจต่ำ (Low power distance) ผู้บริหารหรือผู้ที่มีอำนาจสูงกว่า จะไม่รู้สึกว่าตนเองแตกต่างจากพนักงานมาก และยินดีรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงานทุกระดับ มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น การวัดว่าประเทศใดมีระยะห่างของอำนาจในระดับใด นิยมวัดด้วยดัชนีระยะห่างของอำนาจ โดยให้นำมาจัดลำดับ ผลปรากฏว่าดัชนีระยะห่างของอำนาจในเอเชีย ยุโรปและอเมริกามีความแตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีตัวเลขดัชนีอยู่ที่ 35 และ 40 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทยอยู่ที่ 64 อธิบายได้ว่าคนเยอรมัน สหรัฐอเมริกาไม่ค่อยมีความแตกต่างระหว่างผู้มีอำนาจและผู้อยู่ใต้อำนาจ กล่าวหาว่าทั้งสองฝ่ายจะมีความเท่าเทียมกันมาก ต่างกับประเทศไทยที่มีตัวเลขดัชนีสูง แสดงว่าวัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีการรับรู้ถึงอำนาจที่แตกต่างกันระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง (Jonnston and Johal, 1999) โดยลูกน้องจะรับรู้ถึงอำนาจที่มากกว่าของหัวหน้า เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้อธิบายสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในสังคมออนไลน์ จะเห็นได้ว่า ระยะห่างของอำนาจสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างนิสิตนักศึกษา และ นักการเมือง ในสังคมที่มีระยะห่างของอำนาจน้อย เช่น ออสเตรเลีย หรือ สหรัฐอเมริกา นักศึกษาจะมีความคิดริเริ่ม และ ร่วมสนทนา กล่าวที่จะแสดงความคิดเห็นกับผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าอย่าง นักการเมือง ในสังคมออนไลน์ ลักษณะของระยะห่างของอำนาจที่มีมากในสังคมไทยนี้เองที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการแสดงออก และการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในทางการเมือง (Thongprasert, 2009) เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าควรจะเคารพนักการเมืองที่เป็นตัวแทนของพวกเขาให้ไปทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง โดยไม่มีข้อโต้แย้ง

7.2 การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (Uncertainty avoidance)

การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน หมายถึง ความรู้สึกของคนทั่วไปที่มีต่อความไม่แน่นอนในอนาคตและพยายามหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเพื่อให้ตนเกิดความรู้สึกที่มั่นคงปลอดภัย ประชาชนในประเทศที่มีลักษณะของวัฒนธรรมหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูง (High uncertainty avoidance) จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้อื่น และมุ่งความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างตนเองกับผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า และจะพยายามสร้างกฎระเบียบจำนวนมากเพื่อเป็นกรอบให้กับสมาชิกในองค์กรปฏิบัติตาม ประชาชนในวัฒนธรรมนี้อาจเกิดความเครียดสูง การตัดสินใจต่าง ๆ จะใช้มติของกลุ่มเป็นหลักหรือตามลำดับขั้นตอน

ในทางตรงกันข้ามประชาชนในประเทศที่มีลักษณะของวัฒนธรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่ำ (Low uncertainty avoidance) จะมีโครงสร้างองค์กรที่ไม่สลับซับซ้อน มีการสนับสนุนให้หัวหน้างานตัดสินใจในลักษณะที่กล้าเผชิญความเสี่ยง ประชาชนไม่ค่อยมีความเครียด กล้ายอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับระยะห่างระหว่างอำนาจ การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนมีดัชนีที่ใช้วัดระดับของการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนหรือความเสี่ยงโดยประเทศในเอเชียที่ได้คะแนนสูงที่สุด ในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกเท่ากับ 90 ได้แก่ประเทศญี่ปุ่น สอดคล้องกับการที่ชาวญี่ปุ่นเคร่งครัดกับระเบียบวินัย และดัชนีของประเทศไทยก็จัดอยู่ในลำดับสูงเช่นกันโดยมีค่าดัชนีที่ 60 การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนนี้มักขัดขวางนิสิตนักศึกษาจากการมีความคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามการรับข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์ก่อให้เกิดวัฒนธรรมแบบใหม่ที่สามารถลดระยะห่างของอำนาจให้น้อยลงได้ ทำให้มีการร่วมสนทนาเพื่อแสดงความคิดเห็นในหัวข้อการเมืองที่กำลังเป็นที่สนใจในหมู่เพื่อนฝูง หรือ ในกลุ่มสมาชิก

7.3 ความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualism)

ความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ความเป็นตัวของตัวเอง วัฒนธรรมตะวันตกส่วนใหญ่เน้นความเป็นตัวของตัวเอง หรือความเป็นปัจเจกบุคคลสูง จากระบบการศึกษาของประเทศเหล่านี้ได้ปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมรับผิดชอบอนาคตของตนเองและต้องพยายามพัฒนาความสามารถของตนเองตลอดเวลา แต่วัฒนธรรมตะวันออกจะปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมนั้นมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นเมื่อกระทำสิ่งใดจึงมักคำนึงถึงกลุ่มหรือผลกระทบที่มีต่อกลุ่มและสังคมเสมอ จึงเห็นได้ว่าประเทศที่มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ประชาชนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้อื่น มีรูปแบบการดำเนินชีวิตครอบครัวเดี่ยว ไม่ได้คาดหวังการดูแลจากผู้อื่น

จากผลการวิจัยของศาสตราจารย์ฮอฟสเทด พบว่าประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกมีความเป็นปัจเจกบุคคลค่อนข้างต่ำ โดยประเทศจีนดัชนีความเป็นปัจเจกบุคคลต่ำที่สุด เช่นเดียวกับประเทศไทยมีค่าดัชนีต่ำเช่นกันแต่สูงกว่าประเทศจีนเพียงเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าสังคมประเทศไทยเป็นสังคมเกาะกลุ่ม (Collectivist) ที่เน้นความสัมพันธ์ระยะยาว ที่สร้างความปลอดภัยในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในกลุ่มหรือพวกพ้อง เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความภักดีต่อกลุ่ม รวมถึงมีกระบวนการตัดสินใจที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายในกลุ่ม

7.4 วัฒนธรรมที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิง (Masculinity)

วัฒนธรรมที่มีลักษณะ “ความเป็นชาย” เป็นลักษณะของวัฒนธรรมที่เน้นการแข่งขัน แข่งแย้งชิงดีชิงเด่น และมีความแตกต่างระหว่างบทบาทของชายและหญิงในสังคม ส่วนลักษณะ “ความเป็นหญิง” (Femininity) มีลักษณะตรงกันข้าม โดยเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเอาใจใส่ซึ่งกันและกันและกันและเน้นความอาทรห่วงใย จากดัชนีที่ใช้วัดวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มประเทศแถบเอเชียที่มีคะแนนความเป็นชายในระดับสูง ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น

และจีน จะเห็นได้ว่าลักษณะวัฒนธรรมทั้งสองประเทศมีระดับของการแข่งขันสูง และให้ความสำคัญกับเพศชายในการทำงาน ติดต่อธุรกิจมากกว่าเพศหญิง ส่วนประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีความเป็นหญิงสูงกว่าประเทศอื่นในเอเชีย เพราะโดยนิสัยคนไทยมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน (นิสิต มโนตั้งวรพันธุ์, 2010)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มลินี สมภพเจริญ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอินเทอร์เน็ตและสื่อมวลชน ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อต่างๆ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารการเมือง อินเทอร์เน็ต สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัย 0.05 ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวม (total effect) ในการอธิบายเชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่ การติดตามข่าวสารการเมืองทางอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่า การมีส่วนร่วมโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อส่งผลต่อการเกิดกระบวนการประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

กฤษกร พบศิริ (2548) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าการใช้เว็บไซต์การเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมือง

ธัญญนันท์ ตรีเสนห์จิต (2549) ผลการวิจัยพบว่าอินเทอร์เน็ต สามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ได้เป็นอย่างดี ด้วยการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต เป็นเครื่องมือสื่อมวลชน สามารถทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล หรือค้นหาประเด็นข่าวเพิ่มเติม ทั้งนี้ข้อมูลที่ถูกเลือกใช้จากสื่ออินเทอร์เน็ต มักทำหน้าที่เป็นข้อมูลตั้งต้น (Primary Sources) ในการกำหนดทิศทางให้เป็นประเด็นต่าง ๆ (Priming / Hinting)

ปณตารีย์ โชรัมย์ (2549) ผลการวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์หลักในการใช้งานเว็บบอร์ดของผู้ใช้ คือการใช้เพื่อแสวงหาข้อมูล กลุ่มตัวอย่างรับรู้ต่อประสิทธิภาพของสื่อเว็บบอร์ดว่ามีศักยภาพเพียงพอ และวัตถุประสงค์ การใช้เว็บบอร์ดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสาร อย่างเป็นประชาธิปไตยนอกจากนี้ยังพบอีกด้วยว่า การรับรู้ต่อเว็บบอร์ด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสาร อย่างเป็น ประชาธิปไตย

วรารุช แสงอร่าม (2552) ได้วิจัยเรื่องอินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ตได้แก่ ด้านเว็บไซต์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และ กระดานสนทนา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม นิสิตไม่ได้มีความสนใจส่วนตัวในเรื่องของการเมืองมากนัก จึงไม่ทำให้เกิดการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตไปสู่การรวมกลุ่มทางการเมือง

ธาม เชื้อสถาปนศิริ (2553) ศึกษาเรื่อง “Twitter Journalism: กับแนวทางวารสารศาสตร์ยุคสื่อใหม่” พบว่า สำหรับประเทศไทย ทวิตเตอร์ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในรอบปีที่ผ่านมาด้วยสภาพแวดล้อมความขัดแย้งทางการเมือง และการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมืองและรัฐบาล เครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายได้แก่เว็บบอร์ดสาธารณะ ในพื้นที่ปิดทศคม

ห้องราชดำเนิน ในช่วงที่มีการชุมนุมทางการเมือง พบว่า มีการตั้งกระทู้มากกว่า 7,000 กระทู้ คนที่ตั้งกระทู้รวมถึงแสดงความเห็น พบว่าเป็นผู้ที่สนับสนุนรัฐบาล สนับสนุนคนเสื้อแดง อย่างชัดเจน และใช้พื้นที่แสดงความคิดเห็น ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามความขัดแย้งทางการเมืองหลายๆ กรณี ทั้งนี้ได้เชื่อมโยงข้อมูลระดมข้อมูลในช่วงชุมนุมทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2553 พบว่ามีหน้าเฟซบุ๊กเกิดขึ้นใหม่กว่า 1,300 หน้า ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันทางการเมืองของประชาชนที่มีแนวคิดเดียวกัน ซึ่งเป็นการสร้างความแตกแยกทางการเมือง มากกว่าการสร้างความสมานฉันท์ เห็นได้จากก่อนการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ จะต้องเลือกข้างทันที ว่า ไม่เอาเสื้อแดงหรือสนับสนุนเสื้อแดง

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2553 ศึกษาเรื่อง ปัจจัยภูมิหลัง วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำเยาวชนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตย ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำเยาวชนไทย และการศึกษาปัจจัยภูมิหลังและวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำเยาวชนไทย ศึกษาจากกรรมการสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติจาก 76 จังหวัดทั่วประเทศจำนวน 1,064 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตยและมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง แต่ระดับของความรู้และความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่สูงไม่ใช่ตัวชี้วัดว่าพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงไปด้วย กลับพบว่าความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำเยาวชนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ

Hallvard (2008) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อออนไลน์ตามหลักทฤษฎีประชาธิปไตยที่รัฐสามารถสื่อข้อมูล ข่าวสาร หรือผลงานของรัฐให้กับประชาชน และสามารถติดต่อสื่อสารกับประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลงานของรัฐบาลด้วย ในบรรดาเครื่องมือสื่อสารที่มีทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ต่างมีข้อจำกัดในด้านการอนุญาตให้ผู้ฟังเป็นทั้งผู้อ่านและผู้พูด และผู้เขียน แต่สื่อออนไลน์สามารถก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านี้ได้ ทำให้ผู้ฟังสามารถพูด แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น

Josh Pasek and others (2006) ได้ทำการศึกษาบทบาทของสื่อกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและตระหนักรู้ทางการเมืองของวัยรุ่นอเมริกาในช่วงอายุ 14-22 ปี พบว่าการใช้สื่อออนไลน์ในการรับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ (Civic activities) และ ความตระหนักรู้ทางการเมือง (Political awareness) และวัยรุ่นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองสูงจะมีแนวโน้มเข้าใจและตระหนักรู้ทางการเมืองสูงด้วย ผลการวิจัยจึงยืนยันว่าบทบาทของสื่อออนไลน์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนพลเมืองให้มีส่วนร่วมในทางการเมืองในหมู่ของวัยรุ่นอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Sebastian Valenzuela and others (2008) ได้ทำการศึกษาบทบาทของเฟซบุ๊กสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตในสังคม และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้งทางด้านสังคม และการเมืองของวัยรุ่นมากขึ้นหรือไม่ ผลการวิจัย

พบว่ามีความสนใจในการใช้เฟซบุ๊กของนักศึกษาในวิทยาลัยต่างๆ ในรัฐเท็กซัส มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิต ความเชื่อถือในสังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะและการเมือง ซึ่งตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของคนทั่วไป ไปที่ว่ายิ่งวัยรุ่นใช้เวลากับการสื่อสารบนเฟซบุ๊กมากเท่าไรยิ่งจะทำให้เขารู้สึกโดดเดี่ยวและติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นน้อยลง ข้อเสนอแนะในการวิจัยจึงยืนยันว่าสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์สำหรับการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างนักศึกษาและคนอื่นๆ ในสังคม ซึ่งเอื้อต่อการรับส่งข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่สาธารณะในการระดมพลังของนักศึกษาในการทำกิจกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างการใช้อุปกรณ์และตัวแปรต่างๆ ยังมีน้อยจึงยังสรุปไม่ได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์จะสามารถใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตย

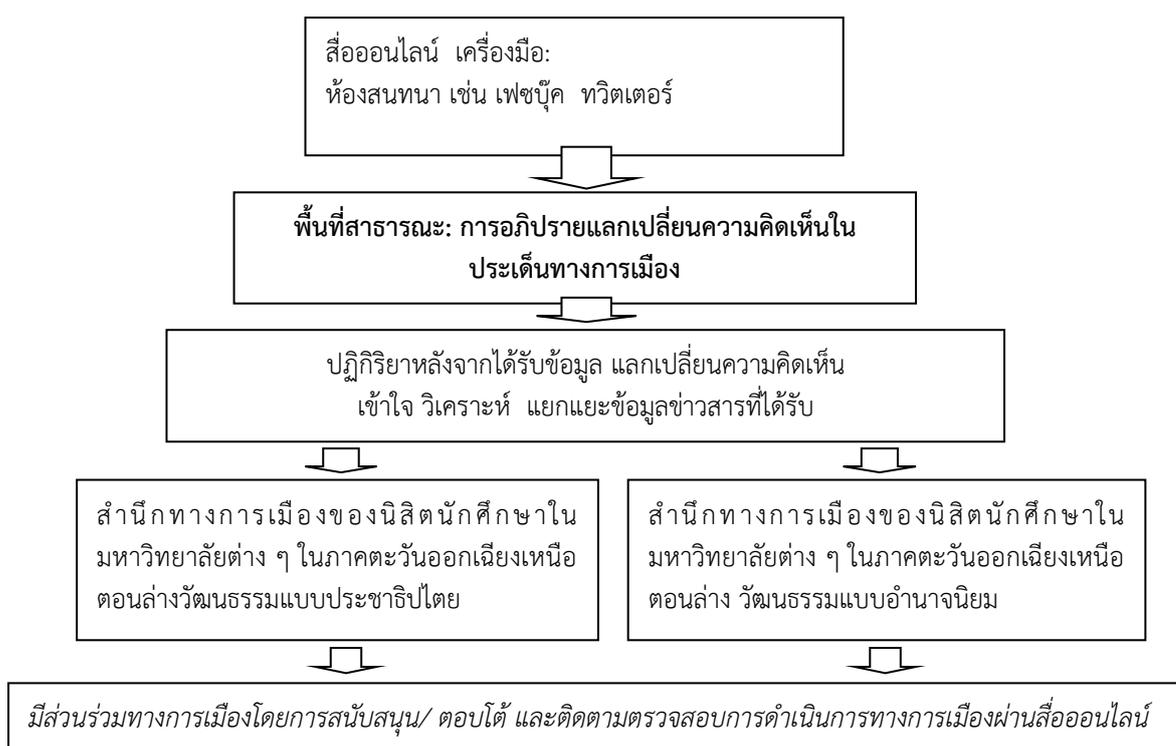
สืบเนื่องมาจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสนับสนุนปัจจัยความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของการรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์กับสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง 2.1 ดังนี้

ตัวแปร	ทฤษฎีและแนวคิด	งานวิจัย
การรับ/แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะ (สังคมออนไลน์) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาส วรภรณ์ วนาพิทักษ์ (2551) Cathy Brayan and others (1998)	มลินี สมภพเจริญ (2547) Josh Pasek and others (2006) Hallvard (2008)

<p>ปฏิบัติการหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการตรวจสอบการดำเนินงานทางการเมือง</p>	<p>Almond G.A and Powell B.(1966) Almond G.A and Verba S. (1965) Lucien W. (1966)</p>	<p>Sebastian and others (2008) ปัทมาธิริย์ โชรัมย์ (2549)</p>
<p>สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง</p>	<p>Antonio Gramsci (1891-1937) อ้างถึงใน สุภิญญา บุรณเดชาชัย 2553 วราภรณ์ วนาพิทักษ์ (2551)</p>	<p>ธัญญนันท์ ตริเสนห์จิต(2549) วรารุช แสงอร่าม (2552) ธาม เชื้อสถาปนศิริ (2553) สมบัติ อัจฉริยวงศ์ (2553)</p>

ตารางที่ 2.1 สรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากตารางสรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายตัวแปร และความสัมพันธ์ของตัวแปร ในการวิจัยดังนี้

จากการใช้สังคมออนไลน์เช่น เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ในการรับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ทำให้นิสิตนักศึกษาปฏิบัติกริยาด้วยการเข้าใจวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาน้อยเพียงใด อาจจะมีหรือไม่มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาทั้งแบบประชาธิปไตย และอำนาจนิยม โดยสำนักทางการเมืองนี้มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางการเมือง และ การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ซึ่งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และทราบแนวโน้มของการใช้สังคมออนไลน์ในการรับข้อมูลและแลกเปลี่ยนข่าวสาร มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

- 1) นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่มีปฏิกริยาหลังจากรับข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์แยกแยะสื่อในสังคมออนไลน์ได้ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยม
- 2) ความสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน (Multi - method approach) ระหว่าง วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เป็นการนำร่องเพื่อหาข้อมูลสำหรับสร้างคำถามสำหรับการวิจัยแบบสำรวจ ตามความแตกต่างกันในตัวละครณะของข้อมูลที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงลึก ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมของนักศึกษาในการรับข้อมูลข่าวสารและปฏิกริยาหลังจากเข้าร่วมในสังคมออนไลน์กับสำนักทางการเมือง ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสนทนากลุ่มได้ถูกนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของประชากร เป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบ (Triangulation) (Bryman, 1998)

1. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 และ 4 ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่กลุ่มตัวอย่างในเชิงคุณภาพและกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนายกสโมสรณ์ศึกษาศาครคปคคค หรือนักศึกษาที่ททำกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง จากมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 8 สถาบัน ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี รวม 21 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้ง 8 สถาบันดังกล่าวข้างต้น และเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่เป็นสมาชิกในสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และมีการรับส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม และทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มหาวิทยาลัยละ 60 คน รวม 480 คน ได้รับแบบสอบถามคืนที่สมบูรณ์ทั้งสิ้นจำนวน 427 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ประเด็นในการสนทนากลุ่มจำนวน 7 ข้อ มีรายละเอียดข้อสนทนาดังนี้
 - 1) ระดับความสนใจในข่าวสารการเมือง
 - 2) สื่อประเภทใดบ้างที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมือง และทำไมจึงเลือกใช้สื่อชิ้นนั้น
 - 3) บทบาทของสังคมออนไลน์เช่นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ หรือ เว็บไซต์ ในการรับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการใช้ และ สาเหตุที่เลือกใช้
 - 4) ลักษณะของการแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์
 - 5) การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวกับการเมืองบนโลกออนไลน์ และสาเหตุที่ทำให้เข้าร่วมกับกลุ่มนั้น ๆ
 - 6) ปฏิกริยาอย่างไรหลังจากที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลในสังคมออนไลน์
 - 7) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ขั้นตอนการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group)

1. ผู้วิจัยได้จัดส่งเอกสารขอความอนุเคราะห์นักศึกษาเข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นนายก หรือ กรรมการสโมสรณ์ศึกษา และเคยเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเมือง

2. ผู้วิจัยได้โทรติดตามข้อมูลกับกองกิจกรรมนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งออกเอกสารขออนุญาตมหาวิทยาลัยต้นสังกัด ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มที่ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
3. ในส่วนของกิจกรรมสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น มีนักศึกษาเข้าร่วม จำนวน 21 คนจากทั้ง 8 สถาบัน โดยมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับหัวข้อสนทนาดังกล่าว 7 ข้อโดยมี อาจารย์ ดร.จตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม
4. ผลจากการระดมความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึก และอัดเทปเสียงของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และนำมาสังเคราะห์และสร้างแบบสอบถามเพื่อนำไปรวบรวมข้อมูลจากประชากร ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาจาก 8 สถาบัน ต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์ และทัศนคติของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการใช้สังคมออนไลน์ ในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนนำเอาผลสังเคราะห์จากการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มของนิสิตนักศึกษาจำนวน 21 คนจาก 8 สถาบัน มากำหนดนิยามและโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง 2 ท่าน ได้แก่ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และ รศ. ดร. กนกศักดิ์ แก้วเทพ ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้งสอง

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปสอบถามนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่มีการรับข้อมูลข่าวสารการเมืองจากสังคมออนไลน์ จำนวน 31 คน หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามดังกล่าวมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

ลักษณะและรายละเอียดของแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ คณะที่กำลังศึกษา และค่าใช้จ่ายประจำเดือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะการใช้สื่อในการรับ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปฏิบัติการหลังจากรับข้อมูลของนิสิตนักศึกษาผ่านสื่อเหล่านั้นจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างต่อการใช้สังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตาม

ตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง จำนวน 19 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ โดยมีเกณฑ์ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, และ 1 = น้อยที่สุด
ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงรหัสผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาโดยลงรหัสตั้งแต่ ส1- ส21 บันทึกข้อมูลคำตอบของผู้เข้าร่วม และนำมาประมวลหาคำถามโดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลจากการนำแบบสอบถามที่สังเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และ ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือ ตลอดจนปรับปรุงตามเกณฑ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยไม่ได้เจาะจงว่าตัวแปรใดมีอิทธิพลเหนือตัวแปรใดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปฏิบัติการต่อสื่อที่ได้รับ ได้แก่ความสามารถในการวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์ ว่ามีความสัมพันธ์กับสำนักข่าวการเมืองของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรือไม่
- 3) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การถดถอยแบบพหุคูณ เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรมากกว่าสองตัว โดยมีตัวแปรตามหนึ่งตัวและตัวแปรอิสระอย่างน้อยสองตัวขึ้นไป ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งอิสระและตัวแปรตามเป็นลักษณะเชิงเส้นตรง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติการถดถอยแบบพหุคูณเพื่อที่จะทราบถึงแนวโน้มของสำนักข่าวในด้านความเป็นประชาธิปไตย และ อำนาจนิยมที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เกณฑ์การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การเทียบเกณฑ์วัดระดับการใช้พื้นที่สาธารณะในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเมือง ผู้วิจัยให้คะแนนดังนี้

เลือกเป็นอันดับ 1 มากที่สุด

เลือกเป็นอันดับ 2 มาก

เลือกเป็นอันดับ 3 ปานกลาง

เกณฑ์วัดระดับความสำคัญของบทบาทของการใช้สังคมออนไลน์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและติดตามการทำงานของนักการเมือง และ สำนักทางการเมือง

5 คะแนน มีความหมาย มากที่สุด

4 คะแนน มีความหมาย มาก

3 คะแนน มีความหมาย ปานกลาง

2 คะแนน มีความหมาย น้อย

1 คะแนน มีความหมาย น้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์สัมพันธของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปฏิกริยาต่อสื่อที่ได้รับกับ สำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มีดังนี้ (Cavana, 2001)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง มากกว่า 0.7 หมายถึงมีความสัมพันธ์มาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ตั้งแต่ 0.3 – 0.7 หมายถึงมีความสัมพันธ์ปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง น้อยกว่า 0.3 หมายถึงมีความสัมพันธ์น้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน (Multi - method approach) ระหว่าง วิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยมีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหา โดยมี อาจารย์ ดร.จาทรงค์ ศรีวังสุวรรณ เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักศึกษาในการรับข้อมูลข่าวสารและปฏิกิริยาหลังจากเข้าร่วมในสังคมออนไลน์กับความสำคัญทางการเมือง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลของการดำเนินการสนทนากลุ่ม และนำไปออกแบบข้อคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา

ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนามีจำนวน 21 คน เป็นชาย 10 คน และ หญิง 11 คน โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตามระดับความสนใจในข่าวสารการเมืองเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับความสนใจมาก ถึงค่อนข้างมาก จำนวน 14 คน กับกลุ่มที่มีระดับความสนใจบ้าง จนถึงค่อนข้างน้อยจำนวน 7 คน โดยทั้งสองกลุ่มมีประเด็นในการสนทนากลุ่มชุดเดียวกันดังนี้

1. ระดับความสนใจในข่าวสารการเมือง
2. สื่อประเภทใดบ้างที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมือง และทำไมจึงเลือกใช้สื่ออื่น
3. บทบาทของสังคมออนไลน์เช่นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ หรือ เว็บบอร์ด ในการรับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการใช้ และ สาเหตุที่เลือกใช้
4. ลักษณะของการแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์
5. การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวกับการเมืองบนโลกออนไลน์ และสาเหตุที่ทำให้เข้าร่วมกับกลุ่มนั้น ๆ
6. ปฏิกริยาอย่างไรหลังจากที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลในสังคมออนไลน์
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

2. ข้อค้นพบที่ได้รับหลังการสนทนา

จากการศึกษาวิจัยของกลุ่มสนทนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้ผลสรุปที่ตรงประเด็น ผู้วิจัยขอนำเสนอตารางการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เป็นรายด้านของกลุ่มนิสิตนักศึกษาทั้ง 21 คนดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้าน

กลุ่ม หัวข้อสนทนา	กลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารการเมืองมาก	กลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารการเมืองน้อย
สื่อประเภทใดบ้างที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมือง และทำไมจึงเลือกใช้สื่ออื่น	อินเทอร์เน็ต ทีวี วิทยู และ หนังสือพิมพ์ สะดวกในการติดตามและรับข้อมูลรวดเร็ว และ ทันต่อเหตุการณ์	ทีวี อินเทอร์เน็ต สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์สาเหตุที่ชอบทีวีเพราะชอบฟังมากกว่าอ่าน
บทบาทของสังคมออนไลน์	ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด รองลงมาเป็นเว็บ	ใช้เฟซบุ๊กบ้าง แต่ไม่บ่อย ส่วน

กลุ่ม หัวข้อสนทนา	กลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสาร การเมืองมาก	กลุ่มที่มีระดับความสนใจใน ข่าวสารการเมืองน้อย
เช่นเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ หรือ เว็บบอร์ด ในการรับข้อมูล ข่าวสาร ความถี่ในการใช้ และ สาเหตุที่เลือกใช้	บอร์ด สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความ คิดเห็นกับคนที่รู้จักในกลุ่มเดียวกัน ทำให้ทราบทัศนคติทางการเมืองของ นักการเมือง ข้อมูลข่าวสารทันต่อเหตุการณ์และ เป็นปัจจุบันตลอดเวลา	ใหญ่ใช้คุยกับเพื่อนในกลุ่ม มากกว่า เปิดรับ หรือ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทาง การเมือง เพราะไม่สนใจ
ลักษณะของการแลกเปลี่ยน ในสังคมออนไลน์	รับและแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร มี การแสดงความคิดเห็น และ ส่งต่อไป ยังบุคคลอื่นที่รู้จัก เช่น เพื่อน พ่อแม่ พี่น้อง	รับข้อมูลอย่างรวดเร็ว ไม่แสดง ความคิดเห็น และ ไม่ส่งต่อ
การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ เกี่ยวกับการเมืองบนโลก ออนไลน์ และสาเหตุที่ทำให้ เข้าร่วมกับกลุ่มนั้น ๆ	ส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ เกี่ยวกับการเมืองบนโลกออนไลน์ สำหรับนักศึกษาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม การเมือง เหตุผลคือต้องการแสดง จุดยืนทางการเมืองของตนเอง	ไม่เคยเป็นสมาชิก
มีปฏิกริยาอย่างไรกับข้อมูล ที่ท่านได้รับ ● เข้าใจ สามารถแยก แยะได้ ● มีการตัดสินใจกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่ง	เข้าใจและสามารถแยกแยะได้ว่า ข้อมูลไหนจริง ข้อมูลไหนเท็จ โดยรับ ข้อมูลจากหลายฝ่าย มีทั้งส่วนที่สนับสนุนในสิ่งที่คิดว่า ถูกต้องและ ไม่สนับสนุนหรือตอบโต้ รับรู้ไว้เฉยๆ คิดเฉพาะตัวเอง	ส่วนใหญ่เข้าใจและสามารถ แยกแยะได้โดยใช้ความ คิดเห็นของตัวเองเป็นบรรทัด ฐาน และบางส่วนยังไม่เข้าใจ ไม่สนับสนุนและตอบโต้

กลุ่ม หัวข้อสนทนา	กลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสาร การเมืองมาก	กลุ่มที่มีระดับความสนใจใน ข่าวสารการเมืองน้อย
<ul style="list-style-type: none"> ● เข้าร่วมเป็นสมาชิก ของกลุ่มการเมือง ● แสดงความคิดเห็นใน สังคมออนไลน์ ● เข้าร่วมเดินขบวนเรียก ร้อง 	<p>ไม่ได้เข้าร่วม</p> <p>แสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะประเด็น ข่าวการเมืองที่กำลังเป็นที่นิยม</p> <p>ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเดิน ขบวนเรียก ร้อง มีเพียงการร่วมฟังปราศรัยของ พรรคการเมือง</p>	<p>ไม่เคยเข้าร่วม</p> <p>ไม่เคยแสดงความคิดเห็น</p> <p>ไม่เคย</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● ติดตามตรวจสอบการ ดำเนิน การ ทาง การเมือง ● เชื่อว่าอำนาจสามารถ แก้ไขปัญหาได้ ต้องใช้ มาตรการขั้นเด็ดขาด ● เชื่อมั่นในผู้นำว่า สามารถแก้ไขปัญหาได้ 	<p>ติดตามอยู่เป็นประจำ เพื่อตรวจ สอบ ว่ารัฐบาลทำตามนโยบายที่ให้ไว้ตอน หาเสียงจริงหรือไม่</p> <p>ส่วนใหญ่เชื่อว่าอำนาจสามารถแก้ไข ปัญหาได้ (7 คน) มีบางส่วน (5 คน) ที่ไม่เชื่อว่าอำนาจ จะแก้ไขปัญหาได้เสมอไป</p> <p>เชื่อมั่นในตัวผู้นำว่าสามารถแก้ไข ปัญหาได้ จริง</p>	<p>ส่วนใหญ่ไม่ได้ติดตาม มีส่วน น้อยที่ติดตามเป็นบางครั้ง</p> <p>ส่วนใหญ่ เชื่อว่าอำนาจ สามารถแก้ไขปัญหาได้โดย เฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน</p> <p>เชื่อมั่นในตัวผู้นำว่าสามารถ แก้ไขปัญหาได้</p>

กลุ่ม หัวข้อสนทนา	กลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสาร การเมืองมาก	กลุ่มที่มีระดับความสนใจใน ข่าวสารการเมืองน้อย
<ul style="list-style-type: none"> ● เห็นว่าปัญหาความ ยุ่งยากของบ้านเมืองที่ เกิดขึ้น ว่ามีเสรีภาพ มากเกินไป ● เห็นว่าการเมืองเป็น เรื่อง ของ รัฐ บาล มากกว่า ประชาชนไม่ เกี่ยว 	<p>ไม่เห็นด้วย เพราะในระบอบ ประชาธิปไตยให้เสรีภาพ เห็นว่า ความยุ่งยากเกิดจากผู้มีอำนาจ มากกว่า</p> <p>ไม่เห็นด้วย ประชาชนต้องติดตาม เพราะเลือกตั้งตัวแทนไปทำหน้าที่ แล้ว</p>	<p>เห็นด้วยว่าการให้เสรีภาพมาก ทำให้เกิดความวุ่นวายทาง การเมือง</p> <p>ไม่เห็นด้วย ประชาชนต้องมี ส่วนร่วม</p>
<p>คิดว่าสังคมออนไลน์มีส่วน สำคัญในการส่งเสริมระบอบ การปกครองแบบ ประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร</p>	<p>มีส่วนสำคัญอย่างมากเพราะทุกคน สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการ แสดงความคิดเห็นได้อย่างไม่จำกัด</p>	<p>มีส่วนสำคัญอย่างมาก เพราะ ข่าวสารที่เผยแพร่บนสังคม ออนไลน์ทุกคนมีสิทธิในการ รับรู้โดยไม่มีข้อจำกัด</p>

3. สรุป

ในการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสนทนาออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งตามระดับความสนใจในข่าวสารทางการเมืองและในแต่ละกลุ่มเปิดเวทีให้นักศึกษาแต่ละคนแสดงความคิดเห็น โดยอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุมป้อนคำถาม ผลของการเปรียบเทียบกลุ่มที่มีระดับความสนใจข่าวสารทางการเมืองค่อนข้างมาก ไปจนถึงมาก กับกลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารการเมืองน้อย พบว่ามีความแตกต่างและไม่แตกต่างในแต่ละประเด็น โดยในประเด็นที่ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ได้แก่ การเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง และปฏิภพหลังจากได้รับสื่อในด้านความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารและสามารถแยกแยะ การไม่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมือง เข้าร่วมเดินขบวนเรียกร้อง เชื่อมั่นในตัวผู้นำว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ เห็นว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการเมือง และสังคมออนไลน์มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนในด้านความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่ ปฏิภพหลังจากได้รับสื่อในด้านการตัดสินใจสนับสนุน/ตอบโต้ การแสดงความคิดเห็น ติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมือง เชื่อว่าอำนาจสามารถแก้ไขปัญหาได้ และการที่บ้านเมืองมีปัญหายุ่งยากเพราะมีเสรีภาพมากเกินไป

สำหรับสื่อที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมือง พบว่ากลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารทางการเมืองมาก นิยมใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารทางการเมืองน้อยนิยมใช้สื่อทีวี มากกว่า เหตุผลคือรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และ ชอบฟังและชมมากกว่าอ่าน

ส่วนสื่อที่นิยมมากที่สุดของกลุ่มที่มีระดับความสนใจข่าวสารทางการเมืองมากได้แก่เฟซบุ๊กและเว็บบอร์ด โดยให้เหตุผลว่าสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นกับคนที่รู้จักในกลุ่มเดียวกัน และเป็นข้อมูลที่ทันปัจจุบัน และเมื่อรับข้อมูลแล้ว จะมีการร่วมแสดงความคิดเห็น และ ส่งต่อไปยังคนอื่น ๆ ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนกลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารทางการเมืองน้อย นิยมใช้เฟซบุ๊กเหมือนกันแต่ไม่บ่อย ส่วนใหญ่ใช้คุยกับเพื่อนในเรื่องอื่น ๆ ถึงแม้ว่ารับข้อมูลข่าวสารแล้วจะไม่ส่งต่อเพราะไม่สนใจการเมือง

ที่น่าสนใจคือหัวข้อสนทนาเกี่ยวกับปฏิกริยาหลังจากที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์แล้ว แต่ละกลุ่มมีปฏิกริยาค่อนข้างแตกต่างกันโดยกลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารทางการเมืองมาก จะเข้าใจและสามารถแยกแยะได้ว่าข้อมูลไหนจริง ข้อมูลไหนเท็จ เพราะมีการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุนในสิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกต้องตลอดจนติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองอยู่เป็นประจำ แต่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง และ ไม่ได้เข้าร่วมเดินขบวนเรียกร้อง เพราะเชื่อว่าผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาได้ อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่เชื่อว่าอำนาจสามารถแก้ไขปัญหาได้ และเห็นว่าปัญหาความยุ่งยากของบ้านเมืองที่เกิดขึ้นว่ามีเสรีภาพมากเกินไป ซึ่งค่อนข้างขัดแย้งกับความคิดเห็นทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มที่ไวต่อการรับข่าวสารทางการเมือง

สำหรับกลุ่มที่มีระดับความสนใจในข่าวสารทางการเมืองน้อยจะมีลักษณะไม่สนใจการเมือง ยึดเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นบรรทัดฐาน ไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แสดงความคิดเห็น มีการแสดงออกที่ไม่สนับสนุนหรือตอบโต้ และมีความเชื่อว่าปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันสามารถแก้ไขด้วยอำนาจเด็ดขาด และเชื่อมั่นในตัวผู้นำ จึงไม่เห็นด้วยต่อการร่วมกิจกรรมในทางการเมืองของประชาชน เพราะเห็นว่าทำให้เสรีภาพมากเกินไปทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมือง อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มให้ความเห็นตรงกันที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องของประชาชน และ ทุกคนควรมีส่วนร่วมไม่ใช่หน้าที่ของรัฐบาลฝ่ายเดียว เห็นด้วยว่าสังคมออนไลน์มีส่วนในการส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย

จากผลการสังเคราะห์ของการสนทนากลุ่มของนิสิตนักศึกษา จากมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง จำนวน 21 คน ผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาเป็นแบบสอบถามปลายปิด เพื่อนำไปสอบถามนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พอสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ คณะที่กำลังศึกษาอยู่ ค่าใช้จ่ายประจำเดือน

ส่วนที่ 2 ลักษณะการใช้สื่อในการรับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปฏิกริยาหลังจากรับข้อมูลของนิสิตนักศึกษา

2.1 สื่อประเภทใดที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมือง

- เว็บไซต์
- โทรศัพท์

- วิทยุ หนังสือพิมพ์
 - เฟซบุ๊ก (Face book), ทวิตเตอร์ (Twitter)
 - ห้องสนทนา (Chat Room)
 - การรับส่งข้อความแบบทันทีทันใด (Instant Messaging: MSN)
 - จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail)
 - กระดานข่าวหรือเว็บบอร์ด (Web Board)
- 2.2 เหตุผลที่เลือกใช้สื่อดังกล่าวในการรับข่าวสารทางการเมือง
- มีความรวดเร็ว
 - ฟังได้และเห็นภาพได้ชัดเจน
 - สะดวกในการติดตามและรับข้อมูล
 - เป็นกลางในการนำเสนอ
 - การสนทนาแบบ Real-time
 - มีการอัปเดตอยู่ตลอดเวลา
- 2.3 ความถี่ในการใช้สื่อดังกล่าวในการรับข่าวสารทางการเมือง
- 2.4 พฤติกรรมหลังจากรับข่าวสารทางการเมืองแล้วมีลักษณะตรงตามข้อใดมากที่สุด
- มีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น โดยการร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์
 - รับข้อมูลอย่างเดียวไม่แสดงความคิดเห็นและไม่ส่งต่อ
 - มีการแสดงความคิดเห็นทาง Face book
 - รับข้อมูลที่เพื่อนโพสต์และแบ่งปันข้อมูลที่ได้รับมา
 - SMS ทางโทรศัพท์
- 2.5 การมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวกับการเมืองบนอินเทอร์เน็ต
- 2.6 สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้าร่วมกลุ่มการเมืองบนอินเทอร์เน็ต
- ต้องการแสดงจุดยืนทางการเมือง
 - ต้องการแสดงความคิดเห็น
 - ได้รับความเดือนร้อนจากการชุมนุม
 - ชื่นชอบรัฐบาล
 - อยู่กลุ่มการเมืองฝั่งตรงข้ามกับกลุ่มผู้ชุมนุม
 - เบื่อมีอบ อยากเห็นบ้านเมืองสงบสุข
- 2.7 สาเหตุที่ทำให้ท่านไม่เข้าร่วมกลุ่ม

- เกรงว่าจะได้รับความเดือดร้อน
 - สนใจแค่ติดตามข่าวสารเท่านั้น
 - มีจุดยืนเป็นของตนเองอยู่แล้ว
 - ไม่ใช่เรื่องของนักศึกษาที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมือง
- 2.8 ปฏิกริยาของท่านต่อสื่อที่ได้รับ
- เข้าใจ/ไม่เข้าใจ
 - สามารถ/ ไม่สามารถวิเคราะห์ได้
 - แยกแยะข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับได้/ไม่ได้
 - แยกแยะได้/วิเคราะห์ได้แต่ต้องใช้เวลา
- 2.9 การตัดสินใจกระทำหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์
- เฉย ๆ ไม่ทำอะไร
 - ตอบโต้ และเข้าร่วมกลุ่มตรงกันข้าม
 - สนับสนุนและเข้าร่วมกลุ่ม
 - สนับสนุน/ตอบโต้โดยมีส่วนร่วมในเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ทวิตเตอร์
- 2.10 การตัดสินใจออกมาร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง

ส่วนที่ 3 บทบาทของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมออนไลน์

ระดับการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

- 1) การเรียกร้องประชาธิปไตยโดยผ่านสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ดี
- 2) สังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ทำให้ท่านมีความกระตือรือร้นทางการเมือง เช่น สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- 3) สังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้มีอำนาจอิทธิพลทางการเมืองที่ใช้ชักจูง และระดมพลัง ประชาชนเพื่อสนับสนุนความชอบธรรมในการคงอยู่ในอำนาจการเมืองของตนเองเท่านั้น
- 4) สังคมออนไลน์มีผลทำให้บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น
- 5) สังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมในทางการเมืองในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้
- 6) สังคมออนไลน์ช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) สังคมออนไลน์ช่วยให้บุคคลมีข้อมูลข่าวสารในการตัดสินใจทางการเมือง เช่น การเลือกฝ่ายอย่างมีเหตุผล

- 8) สังคมออนไลน์ช่วยกระตุ้นให้รัฐบาลมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่
- 9) การสื่อสารในสังคมออนไลน์ ท่านสามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากท่าน

สำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม

- 1) สังคมออนไลน์ในปัจจุบันถูกใช้เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อปลุกปั่นกระแสสร้างความรุนแรงผ่านความสนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น
- 2) ความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ที่ท่านเห็นด้วยคือแนวทางการแก้ไขทางปัญหาทางการเมืองรัฐควรต้องใช้อำนาจและมาตรการขั้นเด็ดขาด
- 3) ท่านคิดว่าสังคมออนไลน์ทำให้เกิดความยุ่งยากทางการเมืองเนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพมากเกินไป
- 4) สังคมออนไลน์ทำให้เกิดการใช้อำนาจของคนหมู่มากไปในทางที่ผิด เช่น การประณามบุคคลที่ไม่ใช่พวกตนเองในอินเทอร์เน็ต
- 5) รัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์ จะมีอำนาจในการจัดการบ้านเมือง
- 6) รัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์ จะมีอำนาจในการชักจูงและควบคุมประชาชน ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ
- 7) สังคมออนไลน์ทำให้เกิดความแตกแยกทางด้านความคิดทางการเมือง เช่น การรณรงค์การเดินขบวนประท้วง เป็นต้น

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยเชิงคุณภาพจะใช้การวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม เพื่อทำการรวบรวมความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา เพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงลึก และนำไปบูรณาการเป็นแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างจำนวน 427 คน เพื่อให้เกิดความเข้าใจการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t – distribution
X ₁	แทน	สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
X ₂	แทน	สำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม
Y	แทน	ความสนใจ และติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (degree of Freedom)
Sig.	แทน	ความน่าจะเป็นสำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
p	แทน	Probablility ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีดังนี้ .05 หมายถึง ค่าความเชื่อมั่นในข้อมูล 95% .01 หมายถึง ค่าความเชื่อมั่นในข้อมูล 99%

1. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบายตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่กำลังศึกษา และค่าใช้จ่ายประจำเดือน

ตาราง 5.1 จำนวน (ความถี่) และค่าร้อยละของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

	ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	134	31.4
	หญิง	293	68.6
	รวม	427	100.0
2. อายุ	ต่ำกว่า 18 ปี	2	0.5
	18 - 25 ปี	423	99.1
	เท่ากับ และมากกว่า 26 ปี	2	0.5
	รวม	427	100.0
3. คณะที่กำลังศึกษา	บริหารธุรกิจ/วิทยาการจัดการ	200	46.8
	เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	12	2.8
	วิทยาการคอมพิวเตอร์	25	5.9
	ครุศาสตร์	13	3.0
	มนุษยศาสตร์	129	30.2
	เกษตรศาสตร์	10	2.3

อื่น ๆ	38	8.9
รวม	427	100.0
5. ค่าใช้จ่ายประจำเดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	14	3.3
1,000 - 2,000 บาท	44	10.3
2,001 - 3,000 บาท	60	14.1
3,001 - 4,000 บาท	101	23.7
4,001 - 5,000 บาท	93	21.8
มากกว่า 5,000 บาท	115	26.9
รวม	427	100.0

จากตาราง 5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวม 8 สถาบันซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 427 คน จำแนกตามตัวแปรได้ดังนี้

เพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 68.6 และเพศชาย จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4

อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุ 18 – 25 ปี จำนวน 423 คน คิดเป็นร้อยละ 99.1 สำหรับอายุ ต่ำกว่า 18 และ มากกว่า 25 มีจำนวนเท่ากัน คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 คน

คณะที่กำลังศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ/วิทยาการ การจัดการ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 ถัดมาเป็นคณะอื่น ๆ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 คณะวิทยาการ คอมพิวเตอร์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 คณะครุศาสตร์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และคณะเกษตรศาสตร์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายประจำเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มากกว่า 5,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ 3,001 - 4,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ถัดมา 4,001 - 5,000 บาท จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 ถัดมาเป็นค่าใช้จ่าย 2,001-3,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ค่าใช้จ่าย 1,000-2,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และ สู้ดท้ายมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

2. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการใช้สื่อในการรับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและปฏิกิริยาของนิสิตนักศึกษาหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์

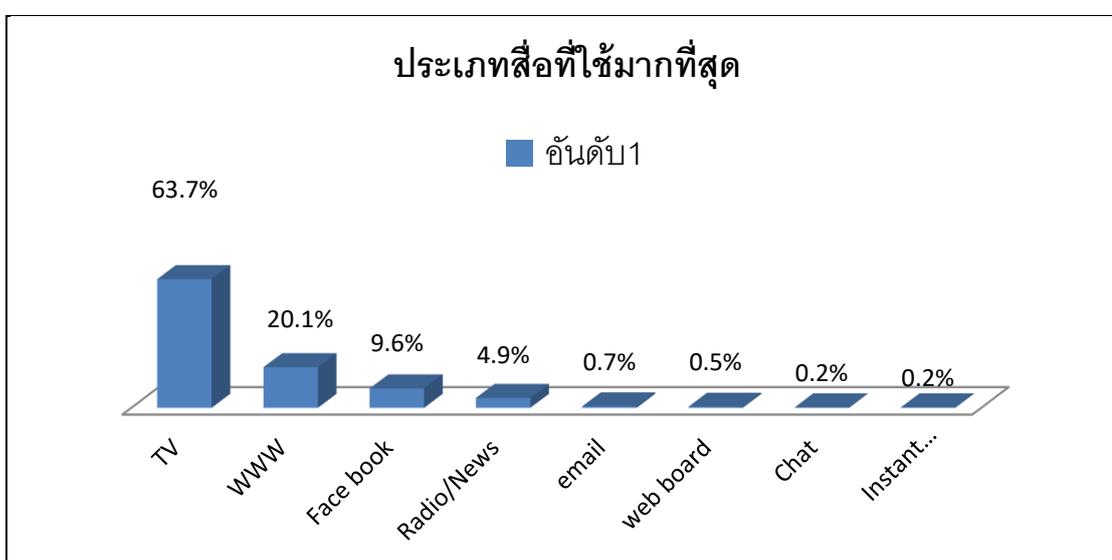
2.1 สื่อประเภทใดในการรับข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวน ร้อยละของลำดับการเลือกใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมือง

ลำดับการเลือกใช้สื่อ	โทรทัศน์ (TV)		เว็บไซต์ (WWW)		วิทยุ/รายการข่าว (Radio/News)		เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์ (Face book, Twitter)		เว็บบอร์ด (Web board)		จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (email)		สนทนาออนไลน์ (Chat)		Instant Massaging	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
อันดับ 1	272	63.7	86	20.1	21	4.9	41	9.6	2	0.5	3	0.7	1	0.2	1	0.2
อันดับ 2	101	23.7	82	19.2	163	38.2	69	16.2	5	1.2	2	0.5	2	0.5	3	0.7
อันดับ 3	28	6.6	138	32.3	114	26.7	109	25.5	15	3.5	7	1.6	9	2.1	7	1.6
รวม	401	93.9	306	71.7	298	69.8	219	48.7	22	5.2	12	2.8	12	2.8	11	2.6

จากตาราง 5.2 ผลการวิเคราะห์ประเภทของสื่อในการรับข่าวสารทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า สื่อที่ใช้มากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 เว็บไซต์ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 และ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 สำหรับสื่อวิทยุ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 เว็บบอร์ด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และ สนทนาออนไลน์ กับ ส่งข้อความ จำนวนเท่ากันคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2

สามารถแสดงผลการวิเคราะห์สื่อที่นิยมใช้มากที่สุดอันดับแรกในแผนภูมิที่ 5.1

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงผลการวิเคราะห์สื่อที่นิยมใช้มากที่สุดอันดับแรก

สื่อที่ใช้มากที่สุดเป็นอันดับที่สอง ได้แก่ วิทยุ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมา ได้แก่ โทรทัศน์ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และที่ใช้ เว็บไซต์เป็นสื่อ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 สำหรับเฟซบุ๊ก มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 เว็บบอร์ด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 และ ส่งข้อความ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 และ สนทนาออนไลน์ กับ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

สื่อที่ใช้มากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ เว็บไซต์ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา ได้แก่ สื่อวิทยุ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 และที่ใช้ เฟซบุ๊กเป็นสื่อ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 สำหรับการใช้ทีวีเป็นสื่อ มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 เว็บบอร์ด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 สนทนาออนไลน์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และส่งข้อความ กับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

สรุป สื่อที่ได้รับความนิยมรวมทุกอันดับโดยเรียงลำดับคะแนนมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุดมีดังนี้
โทรทัศน์ 93.9% เว็บไซต์ 71.7% วิทยุ 69.8% และเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ 48.7%

2.2 เหตุผลที่เลือกใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 5.3 เหตุผลที่เลือกใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมือง

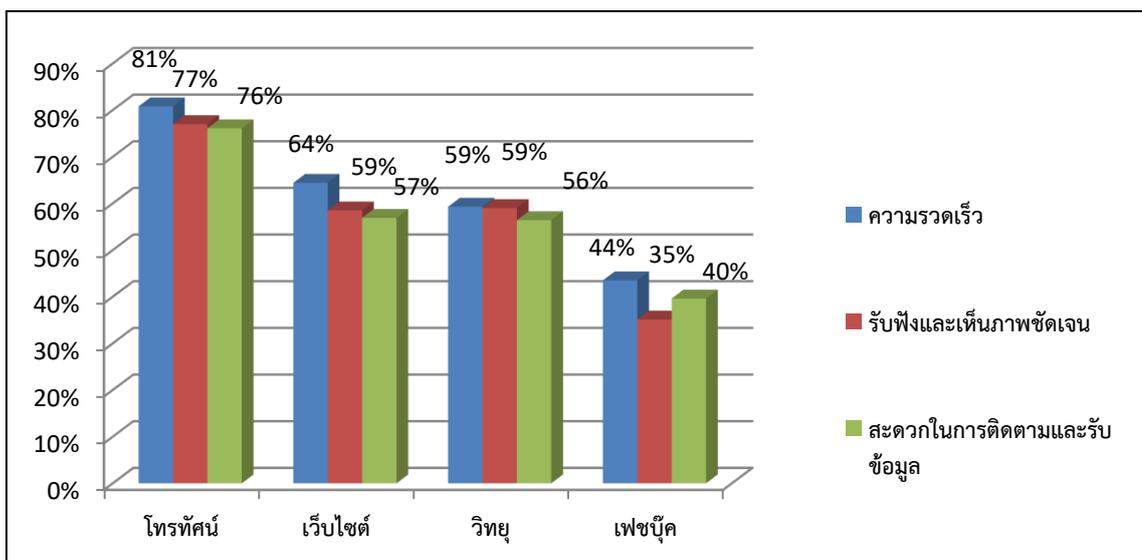
เหตุผลที่เลือกใช้สื่อ/ เรียงตามลำดับ	ความรวดเร็ว	รับฟังและเห็นภาพ ชัดเจน	สะดวกในการติดตาม และรับข้อมูล
อันดับที่ 1	โทรทัศน์ 345/80.8%	โทรทัศน์ 329/77.0%	โทรทัศน์ 325/76.1%
อันดับที่ 2	เว็บไซต์ 275/64.4%	วิทยุ 252/59.0%	เว็บไซต์ 243/56.9%
อันดับที่ 3	วิทยุ 253/59.3%	เว็บไซต์ 250/58.5%	วิทยุ 241/56.4%
อันดับที่ 4	เฟซบุ๊ก/ทวิตเตอร์ 187/43.5%	เฟซบุ๊ก/ทวิตเตอร์ 150/35.1%	เฟซบุ๊ก/ทวิตเตอร์ 169/39.6%

จากตาราง 5.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกสื่อที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมือง เนื่องจากสามารถตอบสนองในด้านความเร็ว เป็นอันดับแรกคือ โทรทัศน์จำนวน 345 คน คิดเป็น ร้อยละ 80.8 อันดับรองลงมา ได้แก่ เว็บไซต์ จำนวน 275 คน คิดเป็น ร้อยละ 64.4 วิทยุ จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 และ เฟซบุ๊ก/ทวิตเตอร์ จำนวน 187 คิดเป็น ร้อยละ 43.5

สำหรับเหตุผลที่เลือกเพราะสามารถรับฟังและเห็นภาพได้ชัดเจน ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเป็นอันดับแรกคือ โทรทัศน์ จำนวน 329 คน คิดเป็น ร้อยละ 77.0 อันดับรองลงมา ได้แก่ วิทยุ จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 เว็บไซต์ จำนวน 250 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.5 และ เฟซบุ๊ก/ทวิตเตอร์ จำนวน 150 คิดเป็น ร้อยละ 35.1

และเหตุผลที่เลือกเพราะสะดวกในการติดตามและรับข้อมูล เป็นอันดับแรกคือ โทรทัศน์ จำนวน 325 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.1 อันดับรองลงมา ได้แก่ เว็บไซต์ จำนวน 243 คน คิดเป็น ร้อยละ 56.9 วิทยุ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 และ เฟซบุ๊ก/ทวิตเตอร์จำนวน 169 คิดเป็น ร้อยละ 39.6

สามารถแสดงผลการวิเคราะห์เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้สื่อในแผนภูมิที่ 5.2

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงเหตุผลที่เลือกใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมือง

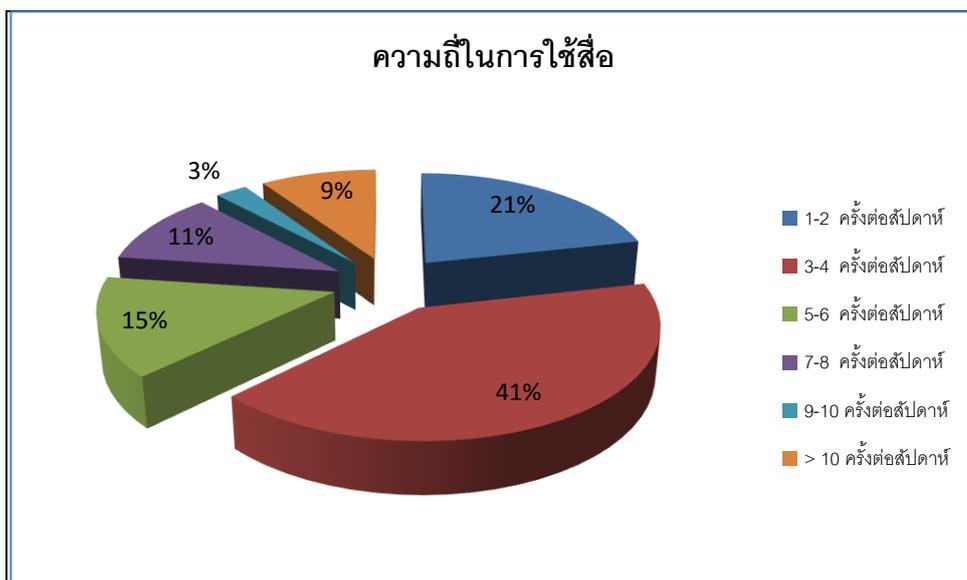
2.3 จำนวนครั้งต่อสัปดาห์ในการใช้สื่อเพื่อรับข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 5.4 แสดงความถี่ในการใช้สื่อรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ความถี่ในการใช้สื่อออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	92	21.5
3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	176	41.2
5-6 ครั้งต่อสัปดาห์	62	14.5
7-8 ครั้งต่อสัปดาห์	46	10.8
9-10 ครั้งต่อสัปดาห์	11	2.6
> 10 ครั้งต่อสัปดาห์	40	9.4
รวม	427	100.0

จากตาราง 5.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใช้สื่อรับข่าวสารทางการเมืองเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ มากที่สุดจำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 และ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 7-8 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 มากกว่า 10 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 9-10 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

จากผลของการวิเคราะห์ความถี่ในการใช้สื่อของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สามารถนำมา แสดงในแผนภูมิดังนี้

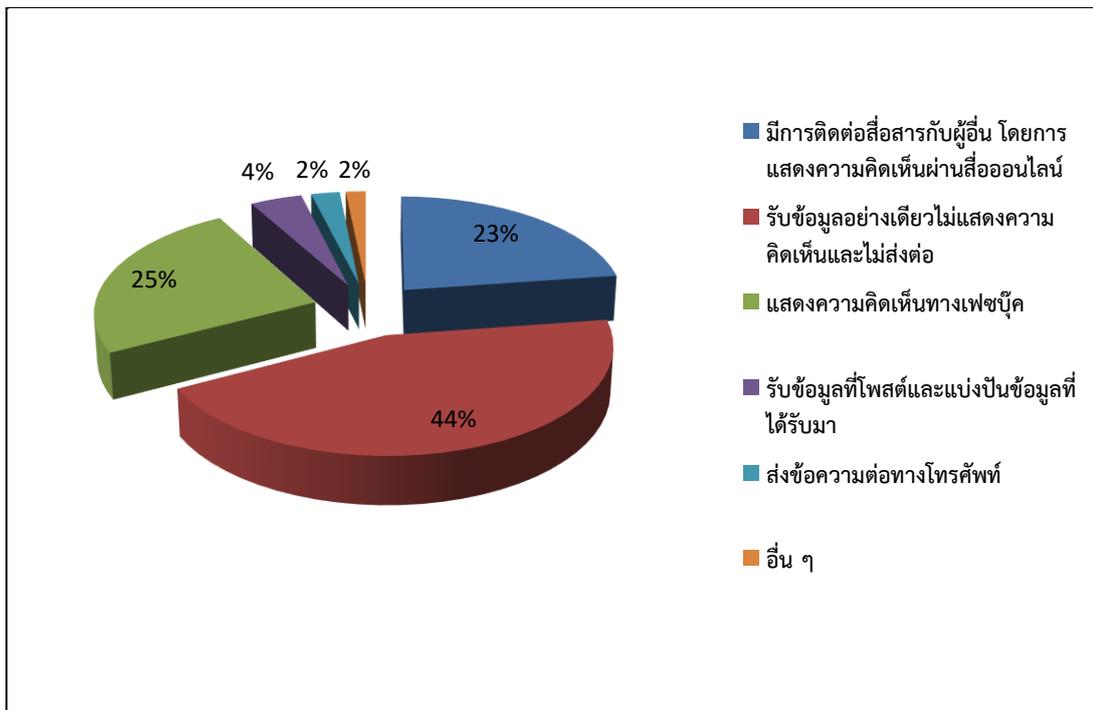
แผนภูมิที่ 5.3 แสดงความถี่ในการใช้สื่อ

2.4 พฤติกรรมหลังจากรับข่าวสารทางการเมืองแล้ว

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมหลังจากรับข่าวสารทางการเมือง

พฤติกรรมหลังจากรับข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
รับข้อมูลอย่างเดียวไม่แสดงความคิดเห็นและไม่ส่งต่อ	190	44.5
แสดงความคิดเห็นทางเฟซบุ๊ก	105	24.6
มีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น โดยการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์	97	22.7
รับข้อมูลที่โพสต์และแบ่งปันข้อมูลที่ได้รับมา	18	4.2
ส่งข้อความต่อทางโทรศัพท์	10	2.3
อื่น ๆ	6	1.6
รวม	427	100

จากผลของการวิเคราะห์พฤติกรรมหลังจากรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สามารถนำมา แสดงในแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.4 พฤติกรรมหลังจากรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ

2.5 เป็นสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวกับการเมืองบนอินเทอร์เน็ต และ เหตุผลที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองและเหตุผลที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม

เคยเป็นสมาชิก 45/10.5%	เหตุผลที่เข้าร่วม/ไม่เข้าร่วม		
		จำนวน	ร้อยละ
เคยเป็นสมาชิก 45/10.5%	ต้องการแสดงจุดยืนทางการเมือง	41	9.6
	เบื่อบ้าน อยากเห็นบ้านเมืองสงบสุข	38	8.9
	ต้องการแสดงความคิดเห็น	32	7.5
	ชื่นชอบรัฐบาล	19	4.4
ไม่เคยเป็นสมาชิก 378/88.6%	สนใจแค่ติดตามข่าวสารเท่านั้น	137	32.1
	มีจุดยืนเป็นของตนเองอยู่แล้ว	97	22.7
	ไม่ใช่เรื่องของนักศึกษาที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมือง	86	20.1
	เกรงว่าจะได้รับความเดือนร้อน	57	13.3

2.6 ปฏิกริยาต่อสื่อที่ได้รับ

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนและร้อยละของปฏิกริยาต่อสื่อที่ได้รับ(ตอบได้มากกว่า 1)

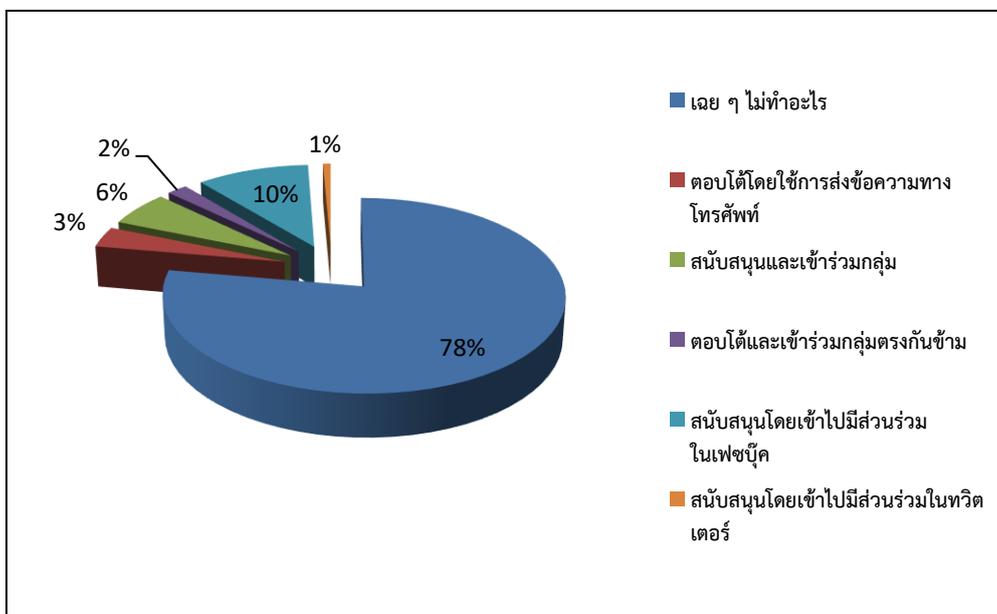
ปฏิกริยาหลังจากได้รับสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าใจในสื่อที่ได้รับ	340	79.6
สามารถวิเคราะห์ได้	334	78.2
แยกแยะข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับ	288	67.4
แยกแยะได้/วิเคราะห์ได้แต่ต้องใช้เวลา	135	31.6
วิเคราะห์ไม่ได้	72	16.9
แยกแยะไม่ได้	65	15.2
ไม่เข้าใจสื่อที่ได้รับ	45	10.5

จากตาราง 5.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมืองแล้ว มีปฏิกริยาหลังจากได้รับสื่อ ดังนี้ คือ เข้าใจในสื่อที่ได้รับ มากที่สุดจำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 79.6 รองลงมาคือสามารถวิเคราะห์สื่อที่ได้รับได้ จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 78.2 และสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับ 288 คน คิดเป็น ร้อยละ 67.4 แยกแยะได้/วิเคราะห์ข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับได้แต่ต้องใช้เวลาจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 ส่วนที่วิเคราะห์ไม่ได้มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 แยกแยะไม่ได้ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 และลำดับสุดท้ายคือไม่เข้าใจสื่อที่ได้รับ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ตามลำดับ

2.7 กิจกรรมทางการเมืองที่ตัดสินใจกระทำหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ
 ตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละกิจกรรมทางการเมืองที่ตัดสินใจกระทำหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

ประเภทกิจกรรมทางการเมืองที่ตัดสินใจ	จำนวน	ร้อยละ
เฉย ๆ ไม่ทำอะไร	332	77.8
ตอบโต้โดยใช้การส่งข้อความทางโทรศัพท์	15	3.5
สนับสนุนและเข้าร่วมกลุ่ม	25	5.9
ตอบโต้และเข้าร่วมกลุ่มตรงกันข้าม	8	1.9
สนับสนุนโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในเฟซบุ๊ก	44	10.3
สนับสนุนโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในทวิตเตอร์	3	.7
รวม	427	100.0

จากผลของการวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำหลังจากรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ และได้มีการวิเคราะห์ หรือ แยกแยะสื่อของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสามารถนำมา แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.5 กิจกรรมที่ทำหลังจากรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ

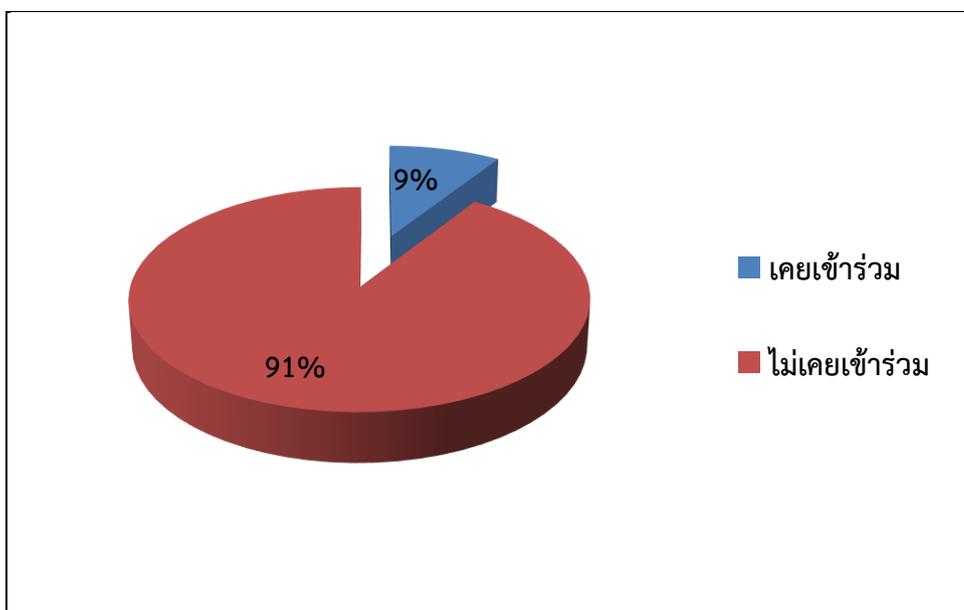
2.8 การตัดสินใจร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

ตารางที่ 5.9 แสดงจำนวนและร้อยละการตัดสินใจร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

การตัดสินใจเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
เคยเข้าร่วม	39	9.1
ไม่เคยเข้าร่วม	388	90.9
รวม	427	100.0

จากตารางที่ 5.9 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ยังมีจำนวนน้อย คือ 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมจำนวน 388 คน คิดเป็นร้อยละ 90.9 ของจำนวนทั้งหมด 427 คน

จากผลของการวิเคราะห์จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองหลังจากรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อแล้ว แสดงในแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.6 การตัดสินใจเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง

ส่วนที่ 3 บทบาทของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตาราง 5.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อ สำนักทางการเมืองด้านประชาธิปไตย

บทบาทของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองด้านประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D	ระดับความสำคัญ
เป็นเครื่องมือทำให้เกิดความสมานฉันท์ทางการเมือง การตรวจสอบ เฝ้าระวัง และนำเสนอความจริงที่ปราศจากอคติ	3.51	.982	มาก
ช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.48	1.049	ปานกลาง
ทำให้บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น	3.41	.968	ปานกลาง
การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากท่าน	3.40	.905	ปานกลาง
เป็นเครื่องมือสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง	3.38	.982	ปานกลาง
ช่วยให้บุคคลมีข่าวสารในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล	3.36	.964	ปานกลาง

บทบาทของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองด้าน ประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D	ระดับ ความสำคัญ
ช่วยกระตุ้นให้รัฐบาลมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติ หน้าที่	3.32	.980	ปานกลาง
การเรียกร้องประชาธิปไตยโดยผ่านสังคมออนไลน์เป็น กิจกรรมการเมืองที่ดี	3.30	.999	ปานกลาง
เป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้มีอำนาจอิทธิพลทางการเมืองที่ใช้ ชักจูง ระดมพลังประชาชนเพื่อสนับสนุนความชอบธรรมใน การคงอยู่ในอำนาจการเมืองของตนเอง	3.25	1.010	ปานกลาง
ทำให้มีความกระตือรือร้นทางการเมือง	3.08	1.075	ปานกลาง
รวม	3.34	.619	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.10 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองด้านประชาธิปไตยพบว่าสำนักทางการเมืองในด้านประชาธิปไตยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, $SD = .619$) และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า สังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในระดับมากในการทำให้เกิดความสมานฉันท์ทางการเมือง การตรวจสอบเผด็จการและนำเสนอความจริงที่ปราศจากอคติ ($\bar{X} = 3.51$, $SD = .982$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีความสำคัญในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับดังนี้สังคมออนไลน์ช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 1.049$) ทำให้บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ($\bar{X} = 3.41$, $SD = .968$) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากท่าน ($\bar{X} = 3.40$, $SD = .905$) เป็นเครื่องมือสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมในการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ($\bar{X} = 3.38$, $SD = .982$) ช่วยให้คุณคนมีข่าวสารในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.36$, $SD = .964$) ช่วยกระตุ้นให้รัฐบาลมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X} = 3.32$, $SD = .980$) การเรียกร้องประชาธิปไตยโดยผ่านสังคมออนไลน์เป็นกิจกรรมการเมืองที่ดี หน้าที่ ($\bar{X} = 3.30$, $SD = .999$) เป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้มีอำนาจอิทธิพลทางการเมืองที่ใช้ชักจูง ระดมพลังประชาชนเพื่อสนับสนุนความชอบธรรมในการคงอยู่ในอำนาจการเมืองของตนเอง ($\bar{X} = 3.25$, $SD = 1.010$) และ สังคมออนไลน์ทำให้มีความกระตือรือร้นทางการเมือง เป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.08$, $SD = 1.075$)

ตาราง 5.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองด้านอำนาจนิยม

บทบาทของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมือง ด้านอำนาจนิยม	\bar{X}	S.D	ระดับ ความสำคัญ
สังคมออนไลน์ทำให้เกิดการใช้อำนาจของคนหมู่มากไป			

บทบาทของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมือง ด้านอำนาจนิยม	\bar{X}	S.D	ระดับ ความสำคัญ
ในทางที่ผิดเช่นการประณามบุคคลที่ไม่ใช่พวกตนเอง	3.45	1.025	ปานกลาง
สังคมออนไลน์ทำให้เกิดความแตกแยกทางด้าน ความคิดทางการเมือง เช่น รณรงค์การเดินขบวน ประท้วง	3.39	.980	ปานกลาง
สังคมออนไลน์ในปัจจุบันถูกใช้ป็นเครื่องมือเพื่อปลุก ปั่นกระแสสร้างความรุนแรงผ่านความสนใจต่อ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น	3.36	.998	ปานกลาง
ความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ที่ท่านเห็นด้วยคือแนว ทางการแก้ไขปัญหาทางการเมือง รัฐบาลควรต้องใช้ อำนาจและมาตรการขั้นเด็ดขาด	3.34	.984	ปานกลาง
รัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์จะมีอำนาจในการ ชักจูงและควบคุมประชาชน ทำให้การเมืองมี เสถียรภาพ	3.33	.958	ปานกลาง
สังคมออนไลน์ทำให้เกิดความยุ่งยากทางการเมือง เนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพมากเกินไป	3.30	1.013	ปานกลาง
รัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์จะมีอำนาจในการ จัดการบ้านเมือง	3.26	.986	ปานกลาง
รวม	3.34	.665	ปานกลาง

จากตาราง 5.11 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาด้านอำนาจนิยม พบว่า สำนักทางการเมืองในด้านอำนาจนิยม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, $SD = .665$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีความสำคัญในระดับปานกลางเรียงตามลำดับดังนี้สังคมออนไลน์ทำให้เกิดการใช้อำนาจของคนหมู่มากไปในทางที่ผิดเช่นการประณามบุคคลที่ไม่ใช่พวกตนเอง ($\bar{X} = 3.45$, $SD = 1.025$) สังคมออนไลน์ทำให้เกิดความแตกแยกทางด้านความคิดทางการเมือง เช่น รณรงค์การเดินขบวนประท้วง ($\bar{X} = 3.39$, $SD = .980$) สังคมออนไลน์ในปัจจุบันถูกใช้ป็นเครื่องมือเพื่อปลุกปั่นกระแสสร้างความรุนแรงผ่านความสนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ($\bar{X} = 3.36$, $SD = .998$) ความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ที่ท่านเห็นด้วยคือแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมือง รัฐบาลควรต้องใช้อำนาจและมาตรการขั้นเด็ดขาด ($\bar{X} = 3.34$, $SD = .984$) รัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์จะมีอำนาจในการชักจูงและควบคุมประชาชน ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ ($\bar{X} = 3.33$, $SD = .958$) สังคมออนไลน์ทำให้เกิดความยุ่งยากทางการเมืองเนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพมากเกินไป ($\bar{X} = 3.30$, $SD = 1.013$) และรัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์จะมีอำนาจในการจัดการบ้านเมือง เป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.26$, $SD = .986$)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย 1

นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ ตลอดจนแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม

ในการทดสอบสมมติฐานนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับปฏิกิริยาของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังจากได้รับ/แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสังคมออนไลน์ ว่ามีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยมหรือไม่ โดยที่สำนักทางการเมืองในด้านประชาธิปไตย หรือวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่นิสิตนักศึกษามีความสามารถที่จะเรียนรู้ ที่จะทำความเข้าใจ มีความสามารถแยกแยะเรื่องราวต่างๆ เหตุการณ์ต่างๆ ผสมผสาน เปรียบเทียบและสามารถตัดสินใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อันเนื่องมาจากเหตุผลและเหตุการณ์ทางการเมือง และมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อตน โดยการแสดงออกด้วยการตอบโต้ ถ้าผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางลบต่อผลประโยชน์ หรือแสดงการสนับสนุน ถ้าเรื่องนั้นๆ สามารถอำนวยประโยชน์ให้กับตน สำหรับสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในด้านอำนาจนิยม หรือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ มีแต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในตลอดทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้มักมีพฤติกรรมยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยุษณีเพราะมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจสามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ

จากความหมายนี้ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรสองตัวคือปฏิกิริยาของนิสิตนักศึกษาหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่ได้รับ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการเข้าใจวิเคราะห์ แยกแยะข้อเท็จจริง จากสื่อที่ได้รับ กับ ความสามารถในการวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลข่าวสารจากสื่อ สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ สำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

สำนักทางการเมือง	ปฏิกิริยาต่อสื่อที่ได้รับ	เข้าใจในสื่อที่ได้รับ	ไม่เข้าใจในสื่อที่ได้รับ	สามารถวิเคราะห์ได้	ไม่สามารถวิเคราะห์ได้	แยกแยะข้อเท็จจริงได้	แยกแยะข้อเท็จจริงไม่ได้	แยกแยะได้/วิเคราะห์ได้แต่ต้องใช้เวลา
แบบประชาธิปไตย		-0.039	.100	-0.048	0.014	0.135*	0.011	0.054

แบบอำนาจนิยม	0.053	-0.093	0.005	-0.280*	0.054	-0.039	-0.012
--------------	-------	--------	-------	---------	-------	--------	--------

จากตารางที่ 5.12 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปฏิภนของกรุปตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสังคมออนไลน์กับสำนักทางการเมือง พบว่า กรุปที่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r^2 = .135$, $p = .022$) ส่วนกรุปที่ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r^2 = -.280$, $p = .017$)

สมมติฐานการวิจัย 2

สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

จากกรอบแนวคิดการวิจัย กรุปตัวอย่างที่มีความสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยม มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

เพื่อทำการทดสอบความเหมาะสมของตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่ อันอาจเกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006) ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กับสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ดังแสดงในตารางที่ 5.13

ตารางที่ 5.13 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กับสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม

ตัวแปร	สำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม	VIF
สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	0.655**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 5.13 พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 2 ด้านมีค่า VIF ของตัวแปรอิสระสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ความสนใจข่าวสารทางการเมือง และ ติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์เป็นเกณฑ์ และใช้ความสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ แบบอำนาจนิยม เป็นตัวพยากรณ์ ผลของการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5.14

ตาราง 5.14 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเมื่อใช้การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์เป็นเกณฑ์

	บทบาทของนักศึกษาในการใช้สังคม	t	p-value
--	-------------------------------	---	---------

สำนักทางการเมือง	ออนไลน์โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมือง			
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่	-0.313	0.165	-1.895	0.059
แบบประชาธิปไตย	0.810	0.065	18.819**	0.000
แบบอำนาจนิยม	-0.108	0.051	-2.509*	0.012

F= 261.696 Adjusted R² = 0.550

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5.14 พบว่าสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับบทบาทของนักศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบกับบทบาทของนักศึกษาในการใช้สังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อที่จะทราบพฤติกรรมการใช้สังคมออนไลน์ในการรับข้อมูล ข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2) เพื่อที่จะทราบความสัมพันธ์ของปฏิกิริยาหลังการใช้สังคมออนไลน์ ที่มีต่อสำนักทางการเมืองในด้านความเป็นประชาธิปไตย และในด้านความเป็นอำนาจนิยม

3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของสำนักทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

4) เพื่อเสนอแนะแนวทางของสถาบันการศึกษาในการใช้สังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่เหมาะสมกับระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการใช้สื่อในการรับ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปฏิกิริยาหลังจากรับข้อมูลของนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ของบทบาทในการใช้สังคมออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง กับ ความสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในด้านความเป็นประชาธิปไตย และ ในด้านความเป็นอำนาจนิยม ตลอดจนทดสอบปัจจัยสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองผ่านสังคมออนไลน์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

1. สรุปผล

การวิจัยเรื่อง บทบาทของสังคมออนไลน์ต่อสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สรุปผลได้ดังนี้

ข้อมูลด้านประชากร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.6 และเพศชาย ร้อยละ 31.4 มีช่วงอายุอยู่ที่ 18 – 25 ปี ร้อยละ 99.1 คณะที่กำลังศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ได้แก่คณะบริหารธุรกิจ/วิทยาการจัดการ ร้อยละ 46.8 รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์ ร้อยละ 30.2 และคณะอื่น ๆ ร้อยละ 8.9 ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายประจำต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ 3,001-4,000 บาท ร้อยละ 23.7 4,001-5,000 บาท ร้อยละ 21.8 2,001-3,000 บาท ร้อยละ 14.1 และ 1,000-2,000 บาท ร้อยละ 10.3

ลักษณะการใช้สื่อในการรับและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปฏิบัติการหลังจากรับข้อมูลของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ประเภทของสื่อที่ใช้ในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง โดยสื่อที่ใช้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดเป็นอันดับแรกได้แก่ โทรทัศน์ ร้อยละ 63.7 รองลงมาได้แก่ เว็บไซต์ ร้อยละ 20.1 และ สังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊ก ร้อยละ 9.6 เมื่อถามถึงเหตุผลที่เลือกสื่อในการรับข่าวสารทางการเมืองในด้านความสามารถในการตอบสนองได้รวดเร็ว เป็นอันดับแรกคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 77.0 อันดับรองลงมา ได้แก่ เว็บไซต์ ร้อยละ 64.4 วิทยุ ร้อยละ 59.3 และ เฟซบุ๊ก ร้อยละ 43.5

สำหรับเหตุผลที่เลือกเพราะสามารถรับฟังและเห็นภาพได้ชัดเจน ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเป็นอันดับแรกคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 80.8 อันดับรองลงมา ได้แก่ วิทยุ ร้อยละ 59.0 เว็บไซต์ ร้อยละ 58.5 และ เฟซบุ๊ก ร้อยละ 35.1

และเหตุผลที่เลือกเพราะสะดวกในการติดตามและรับข้อมูล เป็นอันดับแรกคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 76.1 อันดับรองลงมา ได้แก่ เว็บไซต์ ร้อยละ 56.9 วิทยุ ร้อยละ 56.4 และ เฟซบุ๊ก ร้อยละ 39.6 ตามลำดับ

ความถี่ในการใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อมากกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ถึงร้อยละ 78.5 ส่วนที่ใช้น้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์ มีเพียงร้อยละ 21.5 และ หลังจากที่ใช้สื่อในการรับข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็นและไม่ส่งต่อ ถึงร้อยละ 44.5 ส่วนที่แสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊ก มีร้อยละ 24.6 นอกจากนั้นมีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นโดยผ่านสื่อประเภทอื่น อีกร้อยละ 22.7

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด พบว่า มีการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวข้องการเมืองบนอินเทอร์เน็ต เพียงร้อยละ 10.5 ส่วนที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ ร้อยละ 88.5 โดยเมื่อถามเหตุผลที่เข้าร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลว่าต้องการแสดงจุดยืนทางการเมือง เพื่อมีบรรยากาศเห็นบ้านเมืองสงบสุข ต้องการแสดงความคิดเห็น ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ตั้งแต่ ร้อยละ 9.6, 8.9 และ 7.5 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ไม่เคยสมัครสมาชิกของกลุ่มใด ๆ ให้เหตุผลของการไม่เข้าร่วมว่า สนใจแค่ติดตามข่าวสารเท่านั้น ถึงร้อยละ 32.1 และมีจุดยืนของตนเองอยู่แล้ว ร้อยละ 22.7 และไม่เห็นด้วยกับการที่นักศึกษาจะไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ร้อยละ 20.1 และ สุดท้ายเกรงว่าจะได้รับความเดือดร้อน ร้อยละ 13.3

ในด้านความสามารถในการรับรู้หลังจากได้รับข่าวสารจากสื่อแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจในสื่อ สามารถวิเคราะห์ และ แยกแยะข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับได้ร้อยละ 79.6 , 78.2 และ 67.4 ตามลำดับ ส่วนที่ไม่มีความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะและไม่เข้าใจ มีเพียงร้อยละ 16.9, 15.2 และ 10.5 ตามลำดับ เมื่อนำเอาความสามารถในการรับรู้หลังจากได้รับสื่อมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมืองที่ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจกระทำหลังจากรับรู้ข่าวสารแล้วพบว่าส่วนใหญ่ตัดสินใจอยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรถึงร้อยละ 77.8 ส่วนที่มีการตัดสินใจสนับสนุนและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊ก ร้อยละ 10.3 สำหรับผู้ที่ตัดสินใจสนับสนุนเข้าร่วมกลุ่ม มีเพียงร้อยละ 5.9 และส่งข้อความตอบโต้ทางโทรศัพท์ ร้อยละ 3.5

สอดคล้องกับผลการตัดสินใจร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองหลังจากรับรู้ข่าวสารจากสังคมออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดร้อยละ 90.9 ตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง จะมีเพียงร้อยละ 9.1 เท่านั้นที่เคยเข้าร่วม

บทบาทของการใช้สังคมออนไลน์ ที่มีต่อสำนักทางการเมืองในด้านความเป็นประชาธิปไตย และในด้านความเป็นอำนาจนิยมของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองด้านประชาธิปไตย พบว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ยกเว้นสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือทำให้เกิดความสมานฉันท์ทางการเมือง เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มีการตรวจสอบ เผด็จการ และนำเสนอความจริงที่ปราศจากอคติ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.51 สำหรับข้ออื่นๆ มีความสำคัญในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ คือสังคมออนไลน์ช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากท่าน เป็นเครื่องมือสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ช่วยให้มีข่าวสารในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล ช่วยกระตุ้นให้รัฐบาลกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ และเห็นว่าการเรียกร้องประชาธิปไตยผ่านสังคมออนไลน์เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ดี เป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้มีอำนาจและมีอิทธิพลทางการเมืองที่ใช้ชักจูงระดมพลังประชาชนเพื่อสนับสนุนตน และ สังคมออนไลน์ทำให้มีความกระตือรือร้นทางการเมือง เป็นอันดับสุดท้าย

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่มีต่อสำนักทางการเมืองด้านอำนาจนิยม พบว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการใช้อำนาจของคนหมู่มากไปในทางที่ผิด สังคมออนไลน์ทำให้เกิดความแตกแยกทางด้านความคิดทางการเมือง เช่นรณรงค์เดินขบวนประท้วง และ เห็นว่าสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปลุกปั่นกระแสสร้างความรุนแรงผ่านความสนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น และ เห็นด้วยว่าการแก้ไขปัญหาทางการเมือง รัฐบาลควรต้องใช้อำนาจและ มาตรการขั้นเด็ดขาด รัฐบาลที่สามารถคุมสังคมออนไลน์ได้จะมีอำนาจในการชักจูงควบคุมประชาชน ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ กับเห็นว่าสังคมออนไลน์ทำให้เกิดความยุ่งยากทางการเมือง เนื่องจากส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพมากเกินไป และสุดท้ายเชื่อว่ารัฐบาลที่สามารถควบคุมสังคมออนไลน์ได้จะมีอำนาจในการจัดการบ้านเมือง

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ ตลอดจนจนแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม

การศึกษาความสัมพันธ์ของบทบาทการใช้สังคมออนไลน์ กับสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในด้านประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรได้แก่ปฏิกริยาของนิสิตนักศึกษาหลังจากได้รับข้อมูล

ข่าวสารจากสังคมออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจ/ไม่เข้าใจ ความสามารถในการวิเคราะห์ได้/ไม่ได้ ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ได้/ไม่ได้ และความสามารถในการวิเคราะห์/แยกแยะได้แต่ต้องใช้เวลา กับตัวแปรสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับได้ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .135

ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ของบทบาทการใช้สังคมออนไลน์ กับสำนักทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในอำนาจนิยม ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรสองตัวคือปฏิกริยาของนิสิตนักศึกษาหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจ/ไม่เข้าใจ ความสามารถในการวิเคราะห์ได้/ไม่ได้ ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ได้/ไม่ได้และความสามารถในการวิเคราะห์/แยกแยะได้แต่ต้องใช้เวลากับสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .280

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและอำนาจนิยมมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์

การศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของสำนักทางการเมืองที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองผ่านสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยมเป็นตัวแปรอิสระ และใช้บทบาทของนิสิตนักศึกษาในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์เป็นตัวแปรเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า สำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับบทบาทของนิสิตนักศึกษาในการใช้สังคมออนไลน์เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของนักการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในการวิจัยยังพบว่าสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม มีความสัมพันธ์แต่มีผลกระทบเชิงลบกับบทบาทของนิสิตนักศึกษาในการใช้สังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบข้อสรุปและมีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ เป็นอันดับแรก ส่วนเว็บไซต์และสังคมออนไลน์โดยเฉพาะเฟซบุ๊กเป็นอันดับรองลงมา โดยให้เหตุผลว่า สามารถรับข้อมูลได้รวดเร็ว รับฟังและเห็นภาพได้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพพื้นฐานของนักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายประจำเดือนอยู่ระหว่าง 3,000-5,000 บาทถึงร้อยละ 70 ซึ่งถือได้ว่าเป็นระดับที่ไม่เอื้อต่อการใช้สังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ถึงแม้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตในมหาวิทยาลัยจะไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่บางแห่งก็จำกัดไม่ให้นักศึกษาเข้าใช้กิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอน หากนักศึกษาต้องการรับข้อมูล ข่าวสารหรือแลกเปลี่ยนในสังคมออนไลน์ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และเนื่องจากรายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอ จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาสื่อโทรทัศน์ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายมากนัก อย่างไรก็ตามการใช้สื่อสารในสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างมีการใช้เฟซบุ๊กเป็นพื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนตลอดจนมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอันดับสาม มากกว่าเว็บบล็อก ทำให้เห็นถึงความสำคัญของสังคมออนไลน์ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ตรงกับความ เป็นจริงและเป็นไปอย่างเปิดเผย ตลอดจนประชาชนมีสิทธิในการตอบโต้ ในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่ เป็นไปตามความต้องการ โดยที่รัฐควบคุมหรือแทรกแซงได้ยาก (Cathy Brayan and others, 1998 อ้างถึงใน วราวุธ แสงอร่าม 2552)

2. ในด้านความถี่ในการใช้สื่อในการรับข่าวสารทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 65 มีการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ หลังจากรับข้อมูลข่าวสารแล้วมักจะไม่ได้แสดงความคิดเห็นและไม่ส่งต่อ กับกลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊ก หรือสื่ออื่น ๆ มีสัดส่วนพอ ๆ กันคือร้อยละ 44.5 และร้อยละ 47.3 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่ไม่แสดงความคิดเห็นสามารถอธิบายโดยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ที่มีความคิดว่าผู้มีอำนาจย่อม ถูกต้องเสมอ และผู้ถูกปกครองต้องเชื่อฟังและสงบเสงี่ยมเจียมตัว และวัฒนธรรมทางสังคมที่มี ลักษณะของระยะห่างของอำนาจมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการแสดงออก และการมีส่วนร่วมของ นิสิตนักศึกษาในทางการเมือง (Thongprasert, 2009) เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าควรจะเคารพ นักการเมืองที่เป็นตัวแทนของพวกเขาให้ไปทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง โดยไม่มีข้อโต้แย้ง ขณะเดียวกัน การกระทำดังกล่าวเป็นความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น จึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้อื่น

3. เมื่อวิเคราะห์ถึงการเข้าร่วม/ไม่ร่วม และสาเหตุที่เข้าร่วม/ไม่เข้าร่วมกลุ่มการเมืองบน อินเทอร์เน็ต พบว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 88.6 ไม่เคยเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยให้เหตุผลว่าสนใจแค่อยากติดตามข่าวสารเท่านั้น มีจุดยืนเพราะเห็นว่าไม่ใช่เรื่องของนักศึกษาที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมือง และเกรงว่าจะได้รับความเดือนร้อน ซึ่งให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีทัศนคติว่าการเมืองเป็นเรื่อง ของผู้ปกครอง เป็นเรื่องของนักการเมือง เรามีหน้าที่ทำตามที่คุณปกครองกำหนด สอดคล้องกับ Sebastian and others (2008) ที่ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้ง ทางด้านสังคมและการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา

ผลการวิจัยที่ได้กลับตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของคนทั่ว ๆ ไปที่คิดว่ายิ่งวัยรุ่นใช้เวลาสื่อสารในเฟซบุ๊กมากเท่าไร ยิ่งทำให้มีโลกของตัวเอง และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคมน้อยลง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างการใช้เฟซบุ๊กกับสำนักการเมืองแบบมีส่วนร่วมยังมีน้อย จึงยังสรุปไม่ได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้นักศึกษามีสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้

4. ในด้านปฏิภรียาหลังจากได้รับ/แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจในข้อมูลที่ได้รับจากสื่อ สามารถวิเคราะห์ และ แยกแยะข้อเท็จจริงของสื่อที่ได้รับได้ เมื่อนำเอาความสามารถในการรับรู้หลังจากได้รับสื่อมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างในการตัดสินใจกระทำหลังจากรับรู้ข่าวสารแล้วพบว่าส่วนใหญ่ตัดสินใจอยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรถึงร้อยละ 77.8 ส่วนที่มีการตัดสินใจสนับสนุนและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊กมีเพียงร้อยละ 10.3 สอดคล้องกับการตัดสินใจร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองพบว่าเกือบทั้งหมดร้อยละ 90.9 ตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง สะท้อนให้เห็นถึงการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ที่มีความเห็นว่าการเมืองควรเป็นเรื่องของรัฐบาลมากกว่าประชาชนไม่เกี่ยว และเชื่อมั่นในอำนาจ ซึ่งตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมทางการเมืองของวัยรุ่นในประเทศสหรัฐอเมริกา จากผลการศึกษาของ Josh Pasek and others (2006) ที่พบว่าความเข้าใจและ ตระหนักรู้ทางการเมืองของวัยรุ่นในอเมริกามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากประเด็นนี้ยืนยันผลการศึกษาของ Hofstede (2001) ที่อธิบายความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมของไทยกับอเมริกา โดยคนไทยมีดัชนีระยะห่างของอำนาจและการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนสูงกว่าคนอเมริกัน เป็นผลให้มีความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมและเคลื่อนไหวทางการเมืองน้อย สอดคล้องกับ วราวุธ แสงอร่าม (2552) ที่ได้วิจัยเรื่องอินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิสิตนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต แต่ไม่ทำให้เกิดการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตไปสู่ การรวมกลุ่มทางการเมือง และยังสอดคล้องกับ สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2553) ที่พบว่าผู้นำเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตยและมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง แต่ระดับของความรู้และความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่สูงไม่ใช่ตัวชี้วัดว่า พฤติกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงไปด้วย กลับพบว่าความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำเยาวชนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ

5. ในด้านความสัมพันธ์ของปฏิภรียาของนิสิตนักศึกษาหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจ/ไม่เข้าใจ ความสามารถในการวิเคราะห์ได้/ไม่ได้ ตลอดจนความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ได้/ไม่ได้ กับสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยม ผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาที่ มีความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับได้ และความสามารถในวิเคราะห์/แยกแยะได้แต่ต้องใช้เวลา มีความสัมพันธ์กับสำนักทางการเมือง แบบประชาธิปไตย โดยมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเช่น สนับสนุน หรือ ตอบโต้ และเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มที่

ตนเองคิดว่าถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ อารังธัญญวงศ์ (2523) Josh Pasek and others (2006) ที่พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีศักยภาพในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารอันเป็นข้อเท็จจริง และนำไปสู่พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในขณะที่กลุ่มที่ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับได้มีสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยม โดยเห็นว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของนิสิตนักศึกษา และยอมรับตลอดจนเชื่อฟังอำนาจรัฐ ไม่ชอบที่จะแสดงความคิดเห็นหรือเอาตัวเองไปมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงปิดกั้นตนเองจากการเปิดรับข้อมูลจากหลายฝ่าย ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับได้

6. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบของสำนักทางการเมืองที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตลอดจนติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองผ่านสังคมออนไลน์ พบว่ากลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีสำนักทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีแนวโน้มสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองตลอดจนตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองผ่านสังคมออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ที่คนในประเทศมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี และเห็นคุณค่าและความสำคัญของเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งนี้เพื่อต้องการควบคุมและตรวจสอบผู้ปกครองในการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน (Almond and Verba, 1965) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มลินี สมภพเจริญ (2547), ปันทรีย์ โชรัมย์ (2549), Hallvard (2008), Josh Pasek and others (2006), ที่ต่างพบว่าการสื่อสารในสังคมออนไลน์มีผลกระทบต่อสำนักทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หรือวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย โดยจะเข้าไปร่วมตรวจสอบและพิจารณาการทำงานของนักรการเมือง

7. ผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยมมีแนวโน้มในเชิงตรงกันข้ามกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามตรวจสอบข่าวสารและการทำงานของนักรการเมือง หมายความว่ายังมีสำนักทางการเมืองแบบอำนาจนิยมมากเท่าไร การมีส่วนร่วมทางการเมืองและติดตามข่าวสารและตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองมีแนวโน้มลดลง สอดคล้องกับ Almond and Verba (1965) ที่อธิบายถึงสังคมแบบนี้ว่ามีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า เป็นลักษณะที่คนทั่วๆ ไปไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมือง แต่ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่มีความรู้สึกที่ตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อการเมือง จึงเลือกที่จะยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น ผู้รับสารที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้มีลักษณะคล้ายผู้ถูกอุปถัมภ์ ที่ต้องยกย่องและเกรงกลัวผู้ที่อุปถัมภ์ หรือผู้ที่มี “บารมี” เป็นสังคมที่มีระยะห่างของอำนาจสูงเช่นสังคมไทย (Hofstede, 2001) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างนิสิตนักศึกษาและนักรการเมือง ลักษณะของสังคมที่มีระยะห่างของอำนาจมากในสังคมไทยนี้เองที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการแสดงออกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา (Thongprasert, 2009) แนวโน้มของนิสิตนักศึกษาที่มีระดับความสนใจและติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรเมืองน้อยนี้ยังสามารถอธิบายได้ด้วยวัฒนธรรมการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน (Hofstede, 2001) ที่จะเกิดขึ้นจึงไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้อื่น ลักษณะเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อการคิดเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์

3. ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้รับจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีสำนึกทางการเมืองในด้านความเป็นอำนาจนิยมมากกว่าประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กจะสามารถตอบสนองได้รวดเร็ว แต่ก็พบว่าส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารแล้วไม่แสดงความคิดเห็นและไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมือง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของภาคประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะเป็นกำลังหลักสำคัญในอนาคต ดังนั้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยร่วมกันระหว่างสถาบันหลัก คือ ครอบครัว สถานศึกษา องค์กรเอกชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย และร่วมกันรณรงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการไม่สนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมให้มีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็นหรือติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง ผ่านสังคมออนไลน์

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของบทบาทของการใช้สังคมออนไลน์กับสำนึกทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่าหากนักศึกษามีความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับได้ จะมีสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ตรงกันข้ามกับนิสิตนักศึกษาที่ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับได้มักมีสำนึกทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ดังนั้นการเสริมกิจกรรมในชั้นเรียน ตั้งแต่การฝึกให้มีการพิจารณาในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่มีความเป็นกลาง ที่ทำหน้าที่เป็นกระจกที่สะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้อย่างอิสระ การเรียนรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแยกแยะข้อมูลได้ว่าจริง หรือ เท็จ ตลอดจนส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาฝึกการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา หรือสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมืองที่มีผลกระทบกับชีวิตและความเป็นอยู่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการเตรียมพลเมืองที่มีคุณภาพให้กับสังคมต่อไป

ประเด็นของการค้นพบที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งสำหรับบทบาทของการสื่อสารในสังคมออนไลน์ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ ผลการวิจัยที่ค้นพบว่า ยิ่งนิสิตนักศึกษาที่มีสำนึกทางการเมืองแบบอำนาจนิยมมากขึ้นเท่าไรยิ่งมีพฤติกรรมโน้มเอียงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานทางการเมืองน้อยลงเท่านั้น และจากข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่นิสิตนักศึกษารับข้อมูลจากสังคมออนไลน์แล้วมักจะไม่แสดงความคิดเห็น สะท้อนถึงลักษณะของวัฒนธรรมที่คิดว่าผู้มีอำนาจย่อมถูกต้องเสมอ และผู้ถูกปกครองต้องเชื่อฟังและสงบเสงี่ยมเจียมตัวไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้อื่น อันเป็นลักษณะเด่นของสังคมที่มีระยะห่างของอำนาจมาก และพยายามหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น ด้วยลักษณะของวัฒนธรรมแบบนี้เอื้อต่อการครอบงำทางชนชั้นโดยคนกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมใช้วิธีการอันแยบยลพยายามยึดเหนี่ยวความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ทำให้คนในสังคมเชื่อถือหรือมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มคนที่มีอำนาจ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนาประชาธิปไตย (Antonio Gramsci:1891-1937 อ้างถึงใน สุภิญญา บุรณเดชาชัย 2553) ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาในฐานะที่เป็นพลเมืองโลกในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่มหาวิทยาลัยต้องตระหนัก การพัฒนาให้มีลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก ต้องเกี่ยวข้องกับมิติ

ทางด้านต่างๆ คือ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในแต่ละประเทศย่อมมีลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ ดังนั้น พลเมืองในแต่ละประเทศนอกจะต้องมีลักษณะเป็นพลเมืองโลกแล้ว ยังต้องมีลักษณะเป็นพลเมืองของท้องถิ่นด้วย ดังเช่นในประเทศไทย ในเรื่องการเมืองการปกครองซึ่งเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พลเมืองไทยก็ได้รับการปลูกฝัง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์มาโดย จำเป็นที่จะต้องธำรงรักษาไว้ซึ่ง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะเป็นสถาบันที่เป็น เสาหลักของชาติ เป็นที่ยึดเหนี่ยวที่ทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันของพลเมืองไทย

ดังนั้นกิจกรรมที่ควรได้รับการส่งเสริมในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้กับสังคมและประเทศ คือการที่มหาวิทยาลัยใช้สังคมออนไลน์เป็นสื่อกลางในกิจกรรมดังนี้

- 1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยใช้สังคมออนไลน์เช่น เฟซบุ๊กเป็นสื่อกลาง โดยอาจารย์ที่สอนรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง สอดแทรกความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนกระตุ้นให้นิสิต นักศึกษาเข้ากลุ่มและมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทางการเมือง
- 2) ส่งเสริมกิจกรรมฝึกนิสิตนักศึกษาในการวิเคราะห์สื่อ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ โดยสนับสนุนให้รับข้อมูลและข่าวสารจากสื่อที่ให้ข้อเท็จจริง ไม่หลงเชื่อกับสื่อที่ยัดเยียดความคิด ความเชื่ออุดมการณ์ที่ขัดต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
- 3) สนับสนุนให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสใช้สังคมออนไลน์ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยมหาวิทยาลัยบริการระบบเครือข่ายที่กว้างขวาง และไม่จำกัดการใช้สื่อออนไลน์ของนิสิตและนักศึกษา
- 4) ผลพวงที่สำคัญที่สุดของสังคมออนไลน์คือจำนวนประชากรที่อยู่ในเครือข่าย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เฟซบุ๊กสามารถทำได้ดีกว่าสังคมออนไลน์ประเภทอื่น ๆ การส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษารวมกลุ่มกันเป็นแกนนำที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ชักชวนเพื่อน ๆ ให้เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายสังคมประชาธิปไตย จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการใช้สังคมออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรให้กับสังคมและประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

A. Bryman. (1998). *Quantitative and Qualitative Research Strategies in Knowing the Social World*. Buckingham and Philadelphia: Open University Press.

Abraham Kaplan Harold D. Lasswell. (1950). *Power and society:A framework for political inquiry*. Yale university Press.

Almond A.Gabrial and Sydney Verba. (1965). *The Civil Culture:Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little Brown and Company.

Almond A.Gabrial and Powell G. Bingham Jr (1966).*Comparative Politics: A Development Approach*. Boston: Little Brown and Company.

G Hofstede. (2001). *Cultures consequences:Comparing values,behaviors,institutions,and organizations across nations*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Hallvard Moe. (2008). Dissemination and dialogue in the public sphere:a case for public sevice media online. *Media. Culture & Society* , 319-336.

K and Johal, P Johnston. (vol 9(3), 1999). The Internet as a "Virtual cultural region" are extant cultural classification schemes appropriate? *Internet Research:Electronic Networking Applications and Policy* , 178-186.

Kate Kenski, Dan Romer, Kathieen Hall Jamieson Josh Pasek. (2006). How use of mass media is related to civic activity and political awareness among 14 to 22 years olds. *America's youth and community engagement* , 115-135.

Lucien W Pye. (1966). *Aspects of Political Development* . Boston: Little.

Nalinee Thongprasert. (vol 49, 2009). Cross Cultural Perspectives of Knowledge Sharing for Different Virtual Classroom Environments: A Case Study of Thai Students in Thai and Australian Universities. *NIDA Development Journal* , 57-75.

Namsu Park and Kerk F.Kee Sebastian Valenzuela. (2008). *Trust, participation and Facebook:The impact of social network sites on college students'social capital*. University of Texas : The International Symposium on Online Journalism.

R.B. Cavana. (2001). *Applied buisness research:Qualitative and Quantitative Methods*. Australia: Milton John Wiley and Sons.

กฤษกร พบศิริ. (2548). *การเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทางอินเทอร์เน็ต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ .

ชญญ์นันท์ ตรีเสนห์จิต. (2549). *กรณีความสอดคล้องกันของวาระข่าวสารด้านการเมืองของภาค สื่อมวลชนภาครัฐหรือผู้กำหนดนโยบายและภาคประชาชน*. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อมวลชน.

ชาม เชื้อสถาปนศิริ. (2553). *Twitter journalismชกับแนวทางวารสารศาสตร์ยุคสื่อใหม่ เอกสารวิชาการส่วนบุคคล โครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย.

นิสิต มโนตั้งวรพันธุ์. (2010). *วัฒนธรรมธุรกิจในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก* . เข้าถึงได้จาก Executive journal: www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep

ปิ่นทาร์รี่ โชรัมย์. (2549). *คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด*. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ.

พิรงรอง รมะนันท์. (2554). *เสรีภาพสื่อไทยในยุคเศรษฐกิจการเมืองผูกขาด*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มลินี สมภพเจริญ. (2547). *อินเทอร์เน็ตและสื่อมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร*. ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการสื่อสาร.

วราภรณ์ วนาพิทักษ์. (2551). *ทฤษฎีวิพากษ์ของเจอร์เกน ฮาเบอร์มาส:พื้นที่สาธารณะทางการเมือง และเสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต*. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วราวุธ แสงอร่าม. (2552). *อินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย*. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (ฉบับที่ 4 2553). *ปัจจัยภูมิหลัง วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้เยาวชนไทย*. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์* , 78-98.

สุกัญญา บุรณเดชาชัย. (2552). *พฤติกรรมการเปิดรับข่าวทางอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*. ชลบุรี: ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ รายงานผลการสำรวจของศูนย์วิจัย นวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย (www.stks.or.th)